

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

T.C.
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ
PROJE SONUÇ RAPORU
KOORDİNASYON BİRİMİ

Van İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan Süt Sığırcılığı İşletmelerinin İşletmecilik Yapısı ve Hayvancılık Desteklerinden Faydalanma Durumlarının Analizi

Proje No: FBA-2018-6414

Proje Türü : Temel Araştırma Projesi

Proje Yürütücüsü:

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TERİN

Ziraat Fakültesi/
Tarım Ekonomisi Bölümü

Araştırmacılar:

Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

Ziraat Fakültesi/
Tarım Ekonomisi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Kenan ÇİFTÇİ

Ziraat Fakültesi/
Tarım Ekonomisi Bölümü

Arş. Gör. Melike CEYLAN

Ziraat Fakültesi/
Tarım Ekonomisi Bölümü

Ekim-2020
VAN

**T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU**

ÖNSÖZ

Tarım sektörünün bir alt dalı olan hayvansal üretim faaliyeti, toplumun ihtiyaç duyduğu hayvansal kaynaklı (et ve süt) temel gıdaların üretim yeri olması ve işletmelere nakit akışı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Toplumun yeterli ve dengeli beslenmesi için et ve süt üretiminde arz güvenliğinin sağlanmasının önemi KOVİD-19 salgınında çok daha iyi anlaşılmıştır. Türkiye’de et ve süt üretiminin yaklaşık olarak %90.0’nı büyükbaş hayvancılık faaliyetinden karşılanmakta ve bu oran giderek artmaktadır. Van ili sahip olduğu geniş mera alanları nedeniyle daha çok küçükbaş hayvancılık faaliyetine uygun olmasına karşın, son yıllarda büyükbaş süt sığırcılığı işletmelerinin de sayısının giderek arttığı söylenebilir. Araştırmada Van İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo ekonomik ve demografik özellikleri, işletmecilik yapıları ve hayvancılık desteklerinden faydalanma durumları analiz edilmiştir. Araştırmamız Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteğe uygun görülmüş ve FBA-2018-6414 nolu proje ile desteklenmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar LİSTESİ	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
3. MATERYAL VE YÖNTEM	9
3.1. Materyal	9
3.2. Yöntem	10
4. BULGULAR ve TARTIŞMA	13
4.1. İncelenen İşletmelerin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri	13
4.2. İncelen İşletmelerin İşletmecilik Özellikleri.....	20
4.3. Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Hakkında Üyelerin Görüşleri.....	43
4.4. Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan İşletmelerin Tarımsal Desteklerle İlgili Görüşleri ve Yararlanma Düzeyleri.....	50
4.5. İşletmelerin Hayvancılık Desteklerinden Faydalanma Sayılarına Etki Eden Sosyo-ekonomik ve Demografik Faktörlerin Belirlenmesi.....	61
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	65
KAYNAKLAR	69
EKLER	74
Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi	74
Ek 2. Anket Formu.....	75

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Van DSYB'ne üye işletmelerin ilçelere göre dağılımı	9
Tablo 2.	İlçelere göre anket yapılan üretici sayısı ve dağılımı	10
Tablo 3.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde üreticilerin yaş gruplarına göre dağılımı	14
Tablo 4.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde eğitim durumu	14
Tablo 5.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde medeni durum	15
Tablo 6.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde çocuk sayısı	15
Tablo 7.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde sosyal güvenceye sahip olma durumu	16
Tablo 8.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde süt sığırcılığı deneyim süreleri	17
Tablo 9.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde toplam gelir içinde süt sığırcılığının payı	17
Tablo 10.	DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerde başka tarımsal örgütlere üye olma durumu	18
Tablo 11.	DSYB dışında üye olunan tarımsal örgütler	18
Tablo 12.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt sığırcılığı ile ilgili kurs, seminer vb. katılma durumu	19
Tablo 13.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarım dışı gelire sahip olma durumu	19
Tablo 14.	DSYB üye olan ve olmayan üreticilerin traktöre sahip olma durumu	20
Tablo 15.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına ortalama arazi varlığı	21
Tablo 16.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme arazilerinin arazi gruplarına göre dağılımı	21
Tablo 17.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına ortalama inek sayısı	22
Tablo 18.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde inek sayılarının gruplara göre dağılımı	22
Tablo 19.	Hayvan varlığının büyükbaş hayvan birimine (BBHB) çevrilmesinde kullanılan katsayılar	23
Tablo 20.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde BBHB cinsinden hayvan varlığı	23
Tablo 21.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde ırklara göre ortalama günlük süt verimi (kg)	24
Tablo 22.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde ırklara göre ortalama laktosyan süresi (ay)	24
Tablo 23.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt hayvanlarını temin edildiği yerler	25
Tablo 24.	İşletme sahiplerine göre işletmelerinin modern olup olmama durumu	26
Tablo 25.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sütün sağım şekline göre dağılımı	27
Tablo 26.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde günlük sağım sayısı	27
Tablo 27.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sağım öncesi ve sonrası meme temizliği yapma durumu	28

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 28.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde kayıt tutma durumu	28
Tablo 29.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde kayıt tutmama nedeni	29
Tablo 30.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde yem bitkileri üretim durumu	29
Tablo 31.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde silaj yapma durumu	30
Tablo 32.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde silaj yapmama nedeni	30
Tablo 33.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvan sigortası yaptırma durumu	31
Tablo 34.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvan hayat sigortası desteğinde faydalanma durumu	32
Tablo 35.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin sigorta yaptırmama nedenleri	32
Tablo 36.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin Devletin prim desteğinden haberdar olma durumu	33
Tablo 37.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt satış yerleri	34
Tablo 38.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt satış şekli	34
Tablo 39.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt ücretinin zamanın da ödenme durumu	34
Tablo 40.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt satış fiyatı (TL/lt)	35
Tablo 41.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt fiyatlarından memnu olup olmama durumu	35
Tablo 42.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde bilgi kaynakları	36
Tablo 43.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde üreticilerin süt sığırcılığı ile ilgili sorunlara yönelik görüşleri	37
Tablo 44.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin gelecek yıllarda süt sığırcılığına devam edip etmeme ile ilgili görüşleri	39
Tablo 45.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin sahip oldukları veya kullandığı yenilikler	41
Tablo 46.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal kredi kullanım durumu	42
Tablo 47.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal kredi kullananların kredi kaynakları	42
Tablo 48.	DSYB üye olan işletmelerin üyelik sürelerine göre dağılımı	43
Tablo 49.	İşletmelerin DSYB'ne üye olma araçları	43
Tablo 50.	İşletmelerin DSYB üye olma nedenleri	44
Tablo 51.	DSYB'nin süt sığırcılığı ile ilgili beklentileri karşılama durumu	45
Tablo 52.	İşletmelerin beklentilerinin karşılanmama nedenleri	45
Tablo 53.	DSYB faaliyetlerin yerine getirme durumu ile ilgili işletmelerin görüşleri	46
Tablo 54.	DSYB'nin süt sığırcılığı ile ilgili teknik konularda eğitim düzenleme durumu	47
Tablo 55.	DSYB üye olduktan sonra bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında iyileşme durumu	48
Tablo 56.	DSYB'nin süt sığırcılığı ile ilgili sorunların çözümüne katkısı olup olmama durumu	48
Tablo 57.	DSYB üye işletmelerin DSYB'ni başarılı bulup bulmama durumu	49
Tablo 58.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden faydalanma durumu	50

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 59.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden faydalanamama nedenleri	50
Tablo 60.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin buzağı desteğinden faydalanma durumu	51
Tablo 61.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin yem bitkileri desteğinden faydalanma durumu	52
Tablo 62.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin aşı desteğinden faydalanma durumu	52
Tablo 63.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları hayvancılık desteği sayısının dağılımı	54
Tablo 64.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına düşen ortalama hayvancılık desteği sayısı	54
Tablo 65.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim destekleri	55
Tablo 66.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim desteği sayısının dağılımı	56
Tablo 67.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına düşen ortalama bitkisel üretim desteği sayısı	56
Tablo 68.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin hayvancılık desteklerinin teşvik edici olup olmaması hakkındaki düşünceleri	57
Tablo 69.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvancılık desteklerini teşvik edici bulan işletmelerin üretimde meydana gelen değişim	58
Tablo 70.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden nasıl haberdar oldukları	58
Tablo 71.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerin yeterliliği konusundaki düşünceleri	59
Tablo 72.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin desteklerle ilgili karşılaşılan sorunlara bakış açısı	59
Tablo 73.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal destekleri kullandığı yerler	60
Tablo 74.	DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal desteklerin gelire katkı sağlama durumu	61
Tablo 75.	Modelde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler	61
Tablo 76.	Ordered probit model tahmin sonuçları	63
Tablo 77.	Marjinal etkiler	64

ÖZET

Araştırmada, Van İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo ekonomik ve demografik özellikleri, işletmecilik yapıları ve hayvancılık desteklerinden faydalanma durumları analiz edilmiştir. Araştırmanın ana materyalini DSYB'ne üye olan 89 ve üye olmayan 89 işletme olmak üzere toplam 178 işletme ile yapılan anket verileri oluşturmaktadır. Verilerin analizinde frekans ve çapraz tablolar, çeşitli parametrik ve non-parametrik testler kullanılmış ve işletmelerin hayvancılık desteklerinden faydalandığı destek sayısına etki eden sosyo ekonomik ve demografik faktörler Sıralı Probit model ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; DSYB'ne üye işletmelerin %95.51'inin, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %84.27'sinin tarımsal desteklerden faydalandığı, DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerin en fazla oranda faydalandığı hayvancılık desteğinin buzağı desteği ve yem bitkileri desteği olduğu en az faydalandıkları desteğin ise süt primi desteği olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada işletme başına düşen ortalama faydalanılan hayvancılık desteği sayısı DSYB'ne üye işletmelerde 1.72, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde 1.15 olarak belirlenmiştir. Sıralı probit model sonuçlarına göre; DSYB'ne üye olma, traktöre sahip olma, arazi büyüklüğü, yem bitkileri üretim yapıyor olma, suni tohumlama yapıyor olmasının, uzmanlardan bilgi desteği alma ve toplam gelir içinde süt sığırcılığının payının artıyor olması işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırdığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, DSYB'ne üye olmanın süt sığırcılığı işletmeleri için oldukça önemli olduğu ve DSYB'nin üyelerine götürdüğü hizmetleri geliştirmesi ve çeşitlendirmesi ile birlikte üye memnuniyetinin artacağı ve diğer süt sığırcılığı işletmelerinin de DSYB'ne üye olabileceği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Süt Sığırcılığı, hayvancılık destekleri, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Van, Türkiye

ABSTRACT

The socio-economic and demographic characteristics, management structures and the utilization of livestock subsidies of dairy cattle farms, which are members of the Van Province Cattle Breeders Association, were analyzed comparatively with dairy farms, which are not members of Association. The primary material consisted of 178 dairy farms; half of them (89 farms) were members of Cattle Breeders Association. The major methods used in analyzing the data were frequency and cross tables, and various parametric and non-parametric tests. Ordered probit model was used in determining the effect of socio-economic and demographic factors on the subsidy quantity that the farms benefited from livestock subsidy. The findings showed that 95.51% of the farms, which were the members of Association, and 84.27, which were not members of Association, benefited from livestock subsidies. Both members of association and not members of association benefited most from calf and crop subsidy and least from milk premium. The average number of subsidy was 1.72 and 1.15 for farms, which were members of Association and not members of Association, respectively. The ordered probit model results showed that being a member Association, owning a tractor, land size, producing forage crops, doing artificial insemination, getting information support from experts and the bigger share of dairy cattle in total income increased the possibility of benefitting more from the livestock subsidy. Provided that the Association improves and diversify the services to their members, the satisfaction of its current members will increase while encourage other dairy farms for memberships of the Association.

Key words: Dairy cattle, livestock subsidies, Cattle Breeders Association, Van, Turkey

1. GİRİŞ

Tarım sektörünün bir alt dalı olan hayvansal üretim faaliyeti gerek toplumun yeterli ve dengeli beslenmesi gerekse işletmelere nakit akışı sağlaması açısından son derece önemlidir. Yeterli ve dengeli beslenmede günlük tüketilen hayvansal kaynaklı protein miktarı önemli bir kriterdir. Bu nedenle toplumun ihtiyaç duyduğu hayvansal kaynaklı gıdaların yeterli ve güvenilir bir şekilde tedarik edilmesi önem arz etmektedir. Hiç kuşkusuz bu durum KOVİD-19 salgını ile çok daha iyi anlaşılmıştır.

Hayvansal kaynaklı gıda ürünlerinin başında et ve süt ürünleri gelmektedir. Türkiye’de üretilen kırmızı et ve süt miktarının yaklaşık %90’nı büyükbaş hayvancılıktan elde edilmektedir. Bu nedenle büyükbaş hayvancılık faaliyetlerinin sürdürülmesi oldukça önemlidir. Bir üretim faaliyetinin sürdürülebilir olması için hiç kuşkusuz üretimi gerçekleştiren işletmelerin kar ediyor olması gerekmektedir. Tarımsal üretimin doğası gereği risk ve belirsizlikler oldukça fazladır. Bu nedenle gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde tarımsal üretim devlet tarafından desteklenmekte ve korunmaktadır. Türkiye’de diğer dünya ülkeleri gibi tarım sektörünü desteklemekte ve korumaktadır. Türkiye’de son yıllarda özellikle hayvansal üretime yapılan desteklerin miktar ve çeşitliliği artmaktadır.

Türkiye’de büyükbaş hayvancılığın gelişmesi için ıslah ve destekleme politikaları uygulanmış ve uygulanmaya devam etmektedir. Ancak geline nokta hayvancılık sektörünün belli başlı sorunlarının olduğu ve henüz çözüme kavuşturulmadığı dikkati çekmektedir. Bu sorunların başında hiç şüphesiz örgütlenme ilk sıralarda yer almaktadır. Tarım sektöründe yaşanan sorunların asgari düzeye indirilmesi ve yanı sıra tarımsal üretimde kaliteyi artırıp, verimliliği yükseltmek; dolayısıyla tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini iyileştirmenin ve kaynakları kıt olan üreticilerin gelirini artırmanın en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Türkiye’de büyükbaş hayvancılık konusunda en aktif örgütlerden biri 1995 yılında kurulmuş olan Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri (DSYB)’dir. 4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanunu çerçevesinde kurulan DSYB’lerin temel amaçları; hayvan yetiştiricilerini kendi aralarında örgütlendirip, rekabet edebilirliklerini artırmak ve üstün verimli ırkların yetiştirilmesine olanak sağlamaktır.

Literatürde DSYB üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmeleri ile ilgili çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda ağırlıklı olarak DSYB üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo ekonomik ve işletmecilik yapıları incelenmiştir. Literatürdeki çalışmalardan hareketle hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı Van İlinde de böyle bir çalışmanın yapılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Çalışmada Van DSYB üye olan ve

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

olmayan süt sığırıcılığı işletmeleri sosyo ekonomik ve işletmecilik yapıları açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmada literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin hayvancılık desteklerinden faydalanma durumları da incelenmiştir. Araştırmanın konu ile ilgili çalışan uzmanlara, politika yapıcılara ve literatüre önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

Hayvancılık sektörü ülkelerin gelişmişlik düzeyine bakılmaksızın tüm ülkeler için büyük öneme sahiptir ve bu durum hayvancılığın geliştirilmesi gereken stratejik bir sektör olduğunu ortaya koymaktadır (Aksoy ve ark., 2012). Türkiye sahip olduğu geniş mera ve çayır alanları ile hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvancılık için önemli bir potansiyele sahiptir. 2018 yılı itibariyle Türkiye’de üretilen toplam süt miktarı 22.12 milyon ton olup, bunun %90.58’i (20.04 milyon ton) inek sütünden ve 2018 yılında üretilen 1,1 milyon ton kırmızı etin %89.71’i (1 milyon ton) sığır etinden oluşmaktadır (TÜİK, 2020). Verilerden de anlaşılacağı üzere Türkiye’de hayvansal üretim faaliyetinde büyükbaş hayvancılığın önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

Türkiye’de bitkisel üretimde olduğu gibi hayvansal üretimde de işletmelerin önemli bir çoğunluğu küçük aile işletmelerinden oluşmaktadır. Türkiye’de 1-4 baş büyükbaş hayvana sahip işletmeler toplam işletmelerin yarısını oluşturmaktadır. Bu da büyükbaş hayvancılıkta işletmelerin oldukça büyük bölümünde hayvan varlığının az, dolayısıyla sürü büyüklüğünde çok küçük olduğunu göstermektedir. Küçük tarım işletmelerinin yapısal dezavantajlarının ortadan kaldırılması, ekonomik açıdan güçlendirilmeleri ve kırsal alanda sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak en önemli araçlardan biri üretici örgütleridir.

Tarım sektöründe yaşanan sorunların asgari düzeye indirilmesi ve yanı sıra tarımsal üretimde kaliteyi artırıp, verimliliği yükseltmek; dolayısıyla tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini iyileştirmenin ve kaynakları kısıtlı olan üreticilerin gelirini artırmanın en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Türkiye’de büyükbaş hayvancılık konusunda en aktif örgütlerden biri 1995 yılında kurulmuş olan Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri (DSYB)’dir. 4631 Sayılı Hayvan Islahı Kanunu çerçevesinde kurulan DSYB’lerin temel amaçları; hayvan yetiştiricilerini kendi aralarında örgütlendirip, rekabet edebilirliklerini artırmak ve üstün verimli ırkların yetiştirilmesine olanak sağlamaktır.

Türkiye’de süt sığırcılığının geliştirilmesi ve verimliliğin artırılabilmesi için yapılacakların başında ülkedeki mevcut süt sığırcılığı varlığının genotip özelliklerinin iyileştirilmesi gelmektedir. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği bu amaçla gerek yurt içinde yetiştirilen gerek yurt dışından ithal edilen ve gerekse yerli ırkların genetik özelliklerinin geliştirilmesi için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların değerlendirilmesi ve verimlilik düzeyleri üzerindeki etkilerinin ortaya konulabilmesi,

Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, üstün verimli damızlık süt sığırı kullanarak süt sığırıcılığı yapan işletmeler ile diğer işletmelerin süt sığırıcılığı faaliyetlerinin karşılaştırılması ile olanaklı olabilecektir (Özüdoğru, 2010). Bu nedenle, bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

DSYB'ne üye olan ve olmayan süt sığırıcılığı işletmeleri ile ilgili birçok çalışma vardır. Ancak yapılan bu çalışmalarda ağırlıklı olarak süt sığırıcılığı işletmeleri çeşitli sosyo ekonomik ve işletmecilik yapıları itibariyle karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada işletmecilik yapılarının yanı sıra hayvancılık desteklerinden faydalanma durumları ve hayvancılık desteklerinden faydalanma düzeylerine etki eden sosyo ekonomik ve işletmecilik özellikleri de inceleneceğinden araştırmanın literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Birliğe üye olan ve olmayan işletmelerin karşılaştırılmasına yönelik literatür özetleri:

Savran (2003), Çanakkale Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliğine üye olan ve olmayan 90 işletme ile yaptığı çalışmada, birliğe üye olan ve olmayan süt sığırı işletmelerinin kullandıkları üretim teknikleri ve sosyal özelliklerini karşılaştırmıştır. Çalışmada, iki grup arasında sosyal yönden belirgin bir farklılık bulunmamıştır. Ancak teknik açıdan, işletmelerin uyguladıkları aşım şekilleri, suni tohumlama seçim kararını etkileyen kişi ve kuruluşlar ve hayvansal ürünlerini ne şekilde pazarladıkları konularında iki grup arasında istatistiki olarak fark bulunmuştur.

Özüdoğru (2010), Amasya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan ve olmayan süt sığırıcılığı işletmeleri ile ilgili yaptığı çalışmada, birliğe üye olan işletmelerin arazi varlığının üye olmayan işletmelere göre 2.2 kat, yem bitkisi ekim alanının 2.5 kat daha fazla olduğunu, bunun yanı sıra üye olan işletmelerin hayvan varlığının 12.79 BBHB, üye olmayan işletmelerin ise 6.72 BBHB olduğunu tespit etmiştir. Çalışmada ayrıca birlik üyesi işletmelerin tarımsal örgütlere üye olma durumunun üye olmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bhuayn (2012), Kuzeydoğu Amerika'da yaptığı çalışmada, süt kooperatiflerine üye olan ve olmayan işletmeleri çeşitli sosyo ekonomik ve işletmecilik özellikleri bakımından karşılaştırmıştır. Çalışmada süt kooperatifine üye olan işletmelerin ortalama inek sayısının, toplam süt üretiminin, mera alanlarının ve deneyim sürelerinin üye olmayan işletmelere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmada kooperatife üye işletmelerin teşvik (prim) aldığı üye olmayan işletmelerin prim almadığı vurgulanmıştır.

Aksoy ve ark. (2014), çalışmalarında Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye 95 ve üye olmayan 109 işletmeyi çeşitli kriterler açısından karşılaştırmışlardır. Çalışmada, birliğe üye olan işletmelerdeki üreticilerin daha genç olduğunu, tarım dışı işlerle daha az uğraştıklarını, hayvan başına süt veriminin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışmada, birliğe üye olan üreticilerin, hayvancılık desteklerinden daha fazla faydalandıkları belirlenmiştir.

Akkurt (2014), çalışmasında Isparta İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan ve olmayan işletmelerin performanslarını karşılaştırmıştır. Çalışmada birliğe üye olan işletmelerin hayvan varlığı, ortalama aylık geliri ve günlük süt üretiminin birliğe üye olmayan işletmelere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra çalışmada birliğe üye olanların %59.4'ü birlikten beklentilerinin karşılanmadığını vurgulamışlardır.

Chagwiza ve ark. (2016) Etiyopya'da yaptıkları çalışmalarında, kooperatife üye ve üye olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin performanslarını karşılaştırmışlardır. Çalışmada kooperatife üye olan işletmelerin ailedeki birey sayısı, kültür-melez süt sığırı oranı, toplam süt sığırcılığından elde edilen gelir, toplam gelir içinde süt sığırcılığının payı, günlük süt üretimi, inek başına süt verimi ve ticarileşme oranlarının üye olmayan işletmelere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada üye olan ve olmayan işletmeler arasında deneyim, arazi varlığı ve ortalama süt satış fiyatı bakımından farkın olmadığı belirtilmiştir.

Santosh (2017), çalışmasında kooperatife üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerini çeşitli sosyo ekonomik faktörler açısından karşılaştırmıştır. Kooperatife üye 60 ve üye olmayan 60 işletme ile yapılan çalışmada kooperatife üye işletmelerin süt sığırcılığı bilgi düzeyi, yeniliklerin adaptasyonu, sosyal kurumlara katılım, rasyonel karar alma kabiliyeti, süt üretimi ve hayvan varlığının üye olmayan işletmelere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

DSYB'nin üyelerine sunduğu hizmetlerin değerlendirilmesine yönelik literatür özetleri:

Özyılmaz ve Özudoğru (2011), çalışmalarında Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliğinin üyelerine sunduğu hizmetleri değerlendirmişlerdir. Birliğe üye 83 işletme ile yaptıkları çalışmada üyelerin birliğin sunduğu hizmetler olan; suni tohumlama ve veterinerlik hizmeti, damızlık satış, soy kütüğü kaydı, girdi temini, seminer toplantı, hayvan

besleme ve danışmanlık hizmetlerden genel olarak memnun olduklarını ve birliğin bu konudaki çalışmalarından tatmin olduklarını belirlemişlerdir.

Gül ve Tatlıdil (2012) çalışmalarında, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin yetiştiricilerine yönelik olarak uygulamış olduğu yayım ve eğitim faaliyetlerini genel olarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada 10 adet il birliği ile görüşülmüş ve gerekli bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, DSYB'nin yetiştiricilere yönelik yaptığı yayım ve eğitim faaliyetlerinin yetiştiricilere birçok fayda sağladığı, bilgi ve birikimlerini artırdığı vurgulanmıştır.

Aksoy ve Denizli (2012), tarafından yapılan çalışmada Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin faaliyetleri değerlendirilmiştir. 95 adet üye işletme ile yapılan çalışmada işletmelerin %68.4'ü birliğin yeni doğan buzağuların küpelemesini yaptığını, %61.1'i yeni işletmelerin plakalandırılmasını yaptığını, %93.7'si yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık yaptığını, %98.9'u birliğin damızlık hayvan temini yapmadığını ve üreticilerin büyük çoğunluğunun (%80.0) birliğin kendileri için faydalı olduğunu belirttiğini vurgulamışlardır.

Gül (2014), Amasya İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan 60 ve üye olmayan 90 işletme ile yaptığı çalışmada, birliğin üyelerine yönelik uyguladığı yayım ve eğitim faaliyetlerini analiz etmiştir. Çalışmada birliğe üye işletmelerin hayvan ve arazi varlıklarının daha fazla olduğu ve üye işletmelerin hayvan sigortası ve suni tohumlama yaptırma eğilimlerinin üye olmayan işletmelere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ayrıca birliğin yürütmüş olduğu yayım ve eğitim faaliyetlerinin yetiştiricilerin bilgi düzeylerine katkısının genel olarak olumlu olduğu, ancak süt sığırcılığı konusundaki eğitimlerin katkısının istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

DSYB üye süt sığırcılığı işletmelerinin yapısı ve mevcut durumuna ilişkin literatür özetleri:

Köse (2006), tarafından Uşak ilinde yapılan çalışmada, Uşak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine kayıtlı işletmelerin genel yapısı incelenmiştir. 52 işletme sahibi ile yapılan çalışmada, işletmelerin %92.0'sinin geçimini sağlamak için süt sığırcılığı yaptığı, işletmelerin %62.0'sinin 10-40 baş arası hayvana sahip olduğu ve işletme başına ortalama 10 baş ineğin olduğu, işletmelerin %78.0'inin yerleşim yeri içinde olduğu, %76.0'sinin bağlı

duraklı barınak tipine sahip olduğu ve işletmelerin tamamında makineli sağımın yapıldığı tespit edilmiştir.

Önal ve Özder (2008), çalışmalarında Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye işletmelerin yapısal özelliklerini incelemişlerdir. Çalışmada, işletme sahiplerinin tamamının okur yazar olduğunu, işletmelerin %47.4'ünün geçimlik süt sığırcılığı yaptığını, işletmelerin %33.3'ünün ortalama 21-30 baş hayvana sahip olduğunu, barınakların %96.5'inin bağlı ve %3.6'sının serbest durak tipli olduğunu ve işletmelerin %98.2 sinde döl ve süt verim kayıtlarının tutulduğunu tespit etmişlerdir.

İşcan ve ark. (2010), tarafından Tekirdağ ilinde yapılan çalışmada, Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye işletmelerin gelişim süreci ve mevcut durumları incelenmiştir. Çalışmada, soy kütüğüne kayıtlı işletme ve sığır sayısı ile soy kütüğü işletmelerinde işletme başına düşen ortalama sığır sayısının yıllar itibariyle hızla artış gösterdiği ve birliğe üye işletmelerin ortalama inek ve sığır sayılarının üye olmayan işletmelere nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Daş ve ark. (2014), tarafından Bingöl İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye 10 baş ve üzeri hayvana sahip 80 adet işletme ile yapılan, işletmelerin mevcut durumu ve yapılarını inceledikleri çalışmada işletmelerin %86.2'sinin kombine yönlü (süt-et), %13.8'inin aile tipi, işletmelerin %80.8'inin sağımı elle yaptığını ve barınakların (ağır) tamamının kapalı ve serbest/bağlı tip barınaklar olduğunu tespit etmişlerdir.

Yeşil (2015) çalışmasında, Iğdır İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye süt sığırcılığı işletmelerinin mevcut yapısını incelemiştir. 164 işletme ile yapılan çalışmada, işletmecilerin %54.3'ünün elli yaşı altı, %79.3'ünün on yıldan fazla hayvancılık deneyimine sahip olduğu, işletmelerin %75.6'sının yem bitkisi üretimi yaptığı, %70.1'inde silaj yapıldığı ve %84.1'inin 10 baş ve üzeri hayvana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tapkı ve ark. (2018) tarafından Hatay ilinde 112 işletme ile yapılan çalışmada, birliğe üye işletmelerin sosyo-ekonomik yapıları incelenmiştir. Araştırmada işletmecisi yaşı, ailedeki birey sayısı, arazi varlığı, işletme başına düşen sağmal inek sayısı ve sağılan inek başına günlük süt verimi ortalamaları sırasıyla; 47.60 yıl, 5.14 kişi, 45.79 dekar, 11.69 baş ve 17.38 kg olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra işletme sahiplerinin %87.05'inin geçimlik olarak süt sığırcılığı yaptıkları belirlenmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

İmri (2018) tarafından Edirne’de Damızlık Sığır Yetiştirici Birliğine üye 204 işletme ile yapılan çalışmada, birliğin hayvancılığın gelişmesindeki rolü ve çiftçilerin birlikten beklentileri ele alınmıştır. Araştırmada işletmelerin %76.5’inin geçimini sağlamak için hayvancılık yaptığı, ahırların %62.3’ünün bağlı duraklı olduğu, işletmelerin %6.4’ünde soğutma tankı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çiftçilerin desteklemelerden faydalanmak, ırk ıslahı çalışmalarına katılmak ve işletme kayıtlarını düzenli bir şekilde tutmak amacıyla Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye oldukları ifade edilmiştir. .

Araştırmanın temel amacı, Van DSYB üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin gerek demografik (yaş, eğitim, tecrübe vb.) gerekse işletmecilik yapılarının (hayvan sayısı, verim, arazi varlığı, ahır tipi, sağım şekli vb.) farklı olup olmadığı, bunun yanı sıra hayvancılık desteklerinden faydalanma düzeylerine birliğe üye olup olmamanın etkilerini belirlemektir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana kitlesi Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine (VDSYB) üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmeleridir. Bu hedef kitleden işletme düzeyindeki veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırma alanında yapılmış gözlemler ve gerçekleştirilen bireysel mülakatlar diğer veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Ayrıca daha önce yapılmış araştırma sonuçları ile ilgili kurum ve kuruluşlarının kayıtlarından da yararlanılmıştır.

Araştırmanın Van İline bağlı 13 ilçede yürütülmesi planlanmıştır. Ancak bütün ilçelerdeki üreticilerle görüşmenin güçlüğü, ulaşım, maddi olanaklar ve zaman sınırlılığı göz önüne alınarak çalışma, ana kitleyi temsil edecek şekilde seçilen 3 ilçede yürütülmüştür. İlçeler, Van DSYB üye olan işletmelerin yoğun olarak faaliyet gösterdiği yerlerden gayeli olarak seçilmiştir. VDSYB üye olan işletmelerin ilçelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Buna göre Gevaş, Muradiye ve Tuşba ilçeleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Üç ilçe toplam üye sayısının %53.2’sini oluşturmaktadır.

Tablo 1. Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye işletmelerin İlçelere göre dağılımı

İlçe adı	VDSYB Üye sayısı	%
Bahçesaray	1	0,1
Başkale	81	7,8
Çaldıran	13	1,2
Çatak	15	1,4
Edremit	48	4,6
Erciş	154	14,7
Gevaş	165	15,8
Gürpınar	27	2,6
İpekyolu	80	7,7
Muradiye	178	17,0
Özalp	64	6,1
Saray	6	0,6
Tuşba	213	20,4
Toplam	1045	100,0

Kaynak: Van Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Kayıtları, 2017. (Anonim, 2017)

Anket yapılacak birlik üyesi çiftçi sayısının belirlenmesinde oransal örnek hacmi formülü kullanılmıştır (Newbold, 1995; Miran, 2002).

Formülde;

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{\hat{p}_x}^2 + p(1-p)}$$

$$\sigma_{p_x}^2 = \text{Oranın Varyansı}$$

n: Örnek hacmi

N: Anakitle

p: oran (maksimum örnek hacmine ulaşmak amacıyla p= 0.5 alınmıştır.)

Buna göre, %95 güven aralığı ve %10 hata payı için örnek hacmi 89 üye olarak hesaplanmıştır. Örnek hacmi ilçelere göre oransal olarak dağıtılmıştır (Tabla 2). Çalışmada her ilçeden üye sayısı kadar birliğe üye olmayan (89) işletme ile de anket yapılmış ve böylece çalışmada toplam **178** anket yapılmıştır. Anketler 2019 yılı Haziran-Eylül ayları arasında yapılmıştır.

Tablo 2. İlçelere göre anket yapılan üretici sayısı ve dağılımı

İlçe adı	VDSYB üye sayısı	%	Anket yapılacak üye sayısı
Gevaş	165	30,0	26
Muradiye	178	32,0	29
Tuşba	213	38,0	34
Toplam	556	100,0	89

3.2. Yöntem

Anket çalışmaları ile işletmelerden elde edilen verilerin değerlendirmelerinde aritmetik ve ağırlıklı ortalama, frekans tabloları ve yüzde dağılım gibi temel istatistikler kullanılmıştır.

DSYB üye olan ve olmayan işletmeler arasındaki farklılıklar ortaya konulurken süreklilik gösteren ve normal dağılan değişkenler için parametrik yöntemler (t testi, vb), ölçüm düzeyleri grup ve sıra düzeyinde olduğunda parametrik olmayan (Mann Whitney U, Kruskal Wallis testi vb.) yöntemler kullanılmıştır.

DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin çeşitli soyo-demografik ve işletmecilik özellikleri ile DSYB üye olup olmamaları arasındaki ilişkiler Khi kare bağımsızlık testi ve işletmelerin hayvancılık desteklerinden faydalandığı destek sayısına etki eden sosyo ekonomik ve demografik faktörler Sıralı Probit model ile analiz edilmiştir.

Bağımlı değişkenin kategorik veya ordinal olduğu durumlarda sıralı (ordered) logit veya probit olasılık tahmin edicileri kullanılabilir. Her iki yöntemde de Maksimum En Çok Benzerlik fonksiyonları kullanılır. Sıralı probit model normal olasılık dağılımına

dayanırken, sıralı logit model standardize edilmiş lojistik olasılık dağılımından türetilir (McKelvey ve Zavoina, 1975; Akın ve ark., 2000; Emeç, 2002). Sıralı probit modelini sıralı logit modelinden ayıran özellik, hataların normal dağılmasıdır. Araştırmada, üreticilerin üye oldukları tarımsal örgüt sayısına etki eden faktörlerin etkisi sıralı probit model tahminlenmesi yardımıyla analiz edilmiştir.

Sıralı probit modelinde gözlenebilir, aralıklı ve sıralı kategorilerin (y) ardında da sürekli, ancak gözlenemeyen gizli bir bağımlı değişken olduğu varsayılmaktadır. Gözlenemeyen, gizli (latent) bağımlı değişken (y^*), açıklayıcı değişkenler vektörü ve hata terimi ile açıklanmaktadır. Hata teriminin normal dağılıma sahip olduğu varsayılır (Greene, 2008).

$$y^* = \beta x + \varepsilon \quad \varepsilon \sim N [0,1]$$

Burada, y^* ; gözlenemeyen bağımlı değişkeni, x; açıklayıcı değişkenler vektörünü, β ; tahmin edilecek olan parametre vektörünü ve ε ; hata terimini (normal dağılıma sahip) göstermektedir. Bağımlı değişken (y) ile gözlenemeyen bağımlı değişken (y^*) arasındaki ilişki, üreticilere göre ayrı değer alan ve regresyon katsayıları (β) kullanılarak tahmin edilen eşik değerlerin (μ_j) bir fonksiyonu olarak ele alınmaktadır.

Araştırmada işletmelerin faydalandıkları hayvancılık desteği sayısı dört farklı sıralı kategoride (Y= 0, 1, 2, 3) sınıflandırılmıştır. Buna göre; modelin bağımlı değişkeni (y) ile gözlenemeyen bağımlı değişkeni (y^*) arasındaki ilişki aşağıdaki gibi oluşturulmuştur (Gujarati, 2005).

$$\text{Eğer } y^* \leq 0, \quad Y=0$$

$$\text{Eğer } 0 < y^* \leq \mu_1, \quad Y=1$$

$$\text{Eğer } \mu_1 < y^* \leq \mu_2, \quad Y=2$$

$$\text{Eğer } \mu_2 \leq y^* \quad Y=3$$

Denklemden yer alan μ 'ler, model içinde tahmin edilen ve y 'nin alacağı değerlerin alt ve üst sınırlarını oluşturan eşik değerleridir (Greene, 2008; Kalaycı, 2010). Modelde kullanılan bağımlı değişkenin sıralı kategorileri olan “Y=0” değişkeni hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanamayan işletmeleri “Y=1” değişkeni bir adet hayvancılık desteğinden faydalanan işletmeleri “Y=2” iki adet hayvancılık desteğinden faydalanan işletmeleri ve “Y=3” değişkeni ise üç ve daha fazla hayvancılık desteğinden faydalanan işletmeleri ifade

etmektedir. Sıralı Probit modelinde üreticilerin 4 alternatiften birisini (gözlenmiş olan y değerleri) seçme olasılığı aşağıdaki gibidir.

$$Prob(y = 0) = \Phi(-\beta'x),$$

$$Prob(y = 1) = \Phi(\mu_1 - \beta'x) - \Phi(-\beta'x),$$

$$Prob(y = 2) = \Phi(\mu_2 - \beta'x) - \Phi(\mu_1 - \beta'x),$$

$$Prob(y = 3) = 1 - \Phi(\mu_2 - \beta'x)$$

Tüm bu olasılıkların pozitif olması için μ değerlerinin $0 < \mu_1 < \mu_2 < \dots < \mu_{j-1}$ olması gerekir. Φ kümülatif normal dağılım fonksiyonunu göstermektedir. Maksimum olabilirlik yöntemi kullanılarak tahmin edilen sıralı probit modeline ait değişkenlerin katsayılarının doğrudan yorumlanması sakıncalıdır (Akbay ve ark., 2007). Açıklayıcı değişkenlerin olasılıklar üzerindeki etkileri açıklayıcı değişkenlerin değerlerine bağlı olması nedeniyle, parametre (β) tahminleri ile aynı değildir. Bu durum olasılıklar üzerindeki etkinin belirlenebilmesi için açıklayıcı değişkenlerin marjinal etkilerinin tahmin edilmesini gerektirir. Değişkenlerin marjinal etkileri, her bir olasılık için aşağıdaki gibi hesaplanır (Greene, 2008).

$$\frac{\partial P(y = 0)}{\partial x} = -\phi(\beta'x)\beta,$$

$$\frac{\partial P(y = 1)}{\partial x} = [\phi(-\beta'x) - \phi(\mu_1 - \beta'x)]\beta,$$

$$\frac{\partial P(y = 2)}{\partial x} = [\phi(\mu_1 - \beta'x) - \phi(\mu_2 - \beta'x)]\beta,$$

$$\frac{\partial P(y = 3)}{\partial x} = \phi(\mu_2 - \beta'x)\beta$$

Gölge değişkenlerin marjinal etkisi, değişkenin 0 ve 1 aldığı durumlar için ayrı ayrı hesaplanmakta ve elde edilen değerlerin farkı alınmaktadır. Bir açıklayıcı değişkenin farklı olasılıklardaki marjinal etkilerinin toplamı sifıra eşittir (Greene, 2008). Bir açıklayıcı değişkenin katsayısının işaretinin pozitif olması, tüketicinin o alternatifi seçme olasılığının arttığını, seçmeme olasılığının ise azaldığını göstermektedir (Chen ve ark., 2002; Akbay ve ark., 2007).

4. BULGULAR ve TARTIŞMA

4.1. İncelenen İşletmelerin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Özellikleri

Yaş, tarımsal faaliyette bulunun çiftçilerin tutum ve davranışlarının yanı sıra üretim sonuçlarına da çeşitli şekillerde etki etmektedir. Bu nedenle çiftçilerin ortalama yaş ve yaş gruplarına göre dağılımının bilinmesi önem arz etmektedir. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine (DSYB) üye olan ve üye olmayan işletmelerde çiftçilerin ortalama yaşı ve yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir.

DSYB üye çiftçilerin ortalama yaşı 47.65 iken, DSYB üye olmayan çiftçilerin ortalama yaşı 47.01 olarak tespit edilmiştir. DSYB üye olmayan işletmelerde çiftçilerin %30.34'ü, DSYB üye olan işletmelerde ise çiftçilerin %35.96'sı 20-40 yaş grubu arasında yer almaktadır. [Kızılay ve Akçaöz \(2008\)](#) tarafından Antalya'da yapılan çalışmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde çiftçilerin ortalama yaşı sırası ile 45.5 ve 49.7 olarak tespit edilmiştir. Amasya'da yapılan çalışmada DSYB üye olan işletmelerde çiftçilerin ortalama yaşı 44.0 üye olmayan işletmelerde ise 48.0 olarak belirlenmiştir ([Özüdoğru, 2010](#)). Erzurum ilinde yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerde çiftçilerin ortalama yaşı 39.9 iken üye olmayan işletmelerde 46.3 olarak tespit edilmiştir ([Aksoy ve ark., 2014](#)). Bu sonuçlarına göre araştırmadan elde edilen sonuçların literatürle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada, DSYB üye olan ve üye olmayan işletmelerde çiftçilerin ortalama yaşları arasında fark olup olmadığı Mann-Whitney u testi ile test edilmiş ve DSYB üye olan ve olmayan çiftçilerin yaş ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Bunun yanı sıra çiftçilerin yaş dağılımı ile birlik üyeliği arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ki-kare testi yapılmış ve iki grup arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre genç çiftçilerin birliğe üye olma konusunda daha istekli davranmaları beklenirken, üye olup olmamanın yaş ile herhangi bir ilgisinin olmadığı belirlenmiştir. [Kutlar ve Özçatalbaş \(2008\)](#) tarafından Antalya'da ve [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmalarda birliğe üye olan ve olmayan yetiştiricilerin yaş dağılımları ile Birliğe üye olması arasında herhangi bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 3. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde üreticilerin yaş gruplarına göre dağılım

Yaş grupları	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
20-40	27	30.34	32	35.96	59	33.15
41-60	48	53.93	41	46.07	89	50.00
61 ve üzeri	14	15.73	16	17.98	30	16.85
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Ortalama	47.01		47.65		47.33	

$$X^2=1.11 \quad 0.575>0.05$$

Çiftçilerin eğitim durumları incelendiğinde (Tablo 4), DSYB üye olan çiftçilerin %67.42'sinin, üye olmayan çiftçilerin %62.92'sinin ilkökul mezunu oldukları belirlenmiştir. DSYB üye olan çiftçilerin %8.99'u lise mezunu iken, üye olmayanlarda bu oran %13.48'dir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre DSYB üye olan ve olmayan çiftçilerin eğitim düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir. Türkiye'nin farklı illerinde yapılan çalışmalarda DSYB üye olan çiftçilerin ilkökul mezunu olma oranları Amasya'da %87.65 (Özüdoğru, 2010), Antalya'da %72.5, (Kızılay ve Akçaöz, 2008), Edirne'de %75.4 (Önal ve Özder, 2008), Isparta'da %35.9 (Akkurt, 2014), Uşak'ta %58.0 (Köse, 2006), Sivas'ta %49.0 (Baş Hozman, 2014) ve Iğdır'da %49.4 (Yeşil, 2015) olarak tespit edilmiştir.

Eğitim ile birliğe üye olma arasında ilişki olup olmadığı khi kare testi ile test edilmiştir. Yapılan khi kare bağımsızlık testine göre DSYB üye olma ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olma ve olmamanın eğitim seviyesi ile ilişkisi yoktur. Gül (2014) tarafından Amasya'da ve Akkurt (2014) tarafından Isparta'da yapılan çalışmalarda da birliğe üye olan ve olmayan çiftçilerin eğitim durumları ile birliğe üye olması arasında herhangi bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde eğitim durumu

Eğitim Düzeyi	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Okur-yazar olmayan	3	3.37	2	2.25	5	2.81
Okur-yazar	5	5.62	6	6.74	11	6.18
İlkökul	56	62.92	60	67.42	116	65.17
Ortaokul	13	14.61	13	14.61	26	14.61
Lise	12	13.48	8	8.99	20	11.24
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=1.23 \quad 0.873>0.05$$

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Araştırmaya katılan çiftçilerin medeni durumlarına göre dağılım Tablo 5'te verilmiştir. Çiftçilerin büyük bir çoğunluğunun evli olduğu (%97.2) görülmektedir. DSYB üye olan işletmelerde çiftçilerin evli olma oranının, üye olmayan çiftçilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. [Akkurt \(2014\)](#) tarafından yapılan çalışmada da çiftçilerin %97 oranında evli oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 5. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde medeni durum

Medeni Durum	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Bekâr	4	4.50	1	1.10	5	2.80
Evli	85	95.50	88	98.90	172	97.20
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmada birliğe üye olan işletmelerde ortalama çocuk sayısı 4.7 iken, birliğe üye olmayan işletmelerde 3.2 olarak belirlenmiştir. Sahip olunan ortalama çocuk sayıları arasında gruplara göre fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). İncelenen işletmelerde sahip olunan çocuk sayılarının dağılımı Tablo 4'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre işletmelerin %5.06'sı çocuğa sahip değil iken %20.22'si üç çocuk, %16.85'i dört çocuk ve %16.29'u beş çocuğa sahiptir. [Köse \(2006\)](#) tarafından Uşak ilinde yapılan benzer çalışmada işletmelerin %44'ünün iki çocuk ve %2'sinin beş çocuk ve üzeri çocuğa sahip olduğunu belirlemiştir

Tablo 6. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde çocuk sayısı

Çocuk sayısı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
0	7	7.87	2	2.25	9	5.06
1	13	14.61	5	5.62	18	10.11
2	13	14.61	8	8.99	21	11.80
3	20	22.47	16	17.98	36	20.22
4	13	14.61	17	19.10	30	16.85
5	12	13.48	17	19.10	29	16.29
6	7	7.87	7	7.87	14	7.87
7	3	3.37	6	6.74	9	5.06
8	0	.00	4	4.49	4	2.25
9	0	.00	3	3.37	3	1.69
10+	1	1.12	4	4.49	5	2.81
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmada birliğe üye olan işletmelerde ortalama aile genişliği 7.93 kişi iken, birliğe üye olmayan işletmelerde 6.24 kişi olarak belirlenmiştir. Aile genişliği arasında

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

gruplara göre fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Bu sonuca göre birlik üyesi işletmelerde aile genişliği daha fazladır. Özdoğan (2011) tarafından Zonguldak'ta yapılan çalışmada birliğe üye işletmelerde aile genişliği fazla iken, Aksoy ve ark (2014) tarafından Erzurum'da yapılan çalışmada birliğe üye olmayan işletmelerde aile genişliğinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan işletmelerde işletme sahibinin sosyal güvenceye sahip olup olmadığı Tablo 7'de bildirilmiştir. Birliğe üye olan işletmelerde işletme sahiplerinin %83.15'i sosyal güvenceye sahip iken, birliğe üye olmayan işletmelerde bu oran %78.65 olarak belirlenmiştir. Gül (2014) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %95.0'inin, birliğe üye olmayan işletmelerin ise %96.6'sının sosyal güvenceye sahip olduğunu belirlemiştir. Çiftçilerin sosyal güvenceye sahip olması ile Birlik üyeliği arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Çiftçilerin çoğunluğunun sosyal güvenceye sahip olmasına rağmen birlik üyeliği ile sosyal güvenceye sahip olması arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

Tablo 7. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sosyal güvenceye sahip olma durumu

Sosyal Güvence	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	70	78.65	74	83.15	148	80.90
Hayır	19	21.35	15	16.85	30	19.10
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$\chi^2 = 0.582 \quad 0.568 > 0.05$

Araştırmada birliğe üye olan işletmelerde ortalama süt sığırcılığı deneyimi 25.6 yıl iken, birliğe üye olmayan işletmelerde 26.2 yıl olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre hem DSYB üye olan hem de üye olmayan çiftçilerin süt sığırcılığı yetiştiriciliği ile ilgili olarak yeterli deneyime sahip oldukları söylenebilir. Süt sığırcılığı üretim deneyimi bakımından gruplara göre fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$). İncelenen işletmelerde süt sığırcılığı deneyim sürelerinin dağılımı Tablo 8'de verilmiştir. DSYB üye olmayan işletmelerin %16.85'i 41 yıl ve üzeri deneyime sahip iken, DSYB üye işletmelerin %13.48'i 41 yıl ve üzeri deneyime sahiptir. Yeşil (2015) tarafından Iğdır'da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %10.98'inin 41 yıl ve üzeri deneyime sahip oldukları tespit edilmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 8. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt sığırcılığı deneyim süreleri

Deneyim süresi	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
10 yıldan az	17	19.10	12	13.48	29	16.29
10-20 yıl	25	28.09	31	34.83	56	31.46
21-40 yıl	32	35.96	34	38.20	66	37.08
41+ yıl	15	16.85	12	13.48	27	15.17
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Tarımsal üretimde bulunan çiftçilerin farklı gelir kalemleri olabilmektedir. Örneğin bitkisel üretim ve hayvansal üretim yapan bir işletmede her iki üretim faaliyetinde ayrı gelir elde dilmektedir. Bunun yanı sıra çiftçilerin tarımsal üretim dışı gelirleri de olabilmektedir. Araştırmada çiftçilerin süt sığırcılığı üretim faaliyetinden elde ettikleri gelirin toplam gelir içindeki payı sorularak, süt sığırcılığının işletme için önemi ve geçimlerinde ne oranda bir yer tuttuğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada DSYB üye işletmeler toplam gelirlerinin %65.79'u süt sığırcılığı faaliyetlerinden, DSYB üye olmayan işletmeler ise toplam gelirlerinin %53.43'ünü süt sığırcılığı faaliyetlerinden elde etmektedirler. Bu sonuca göre DSYB üye işletmelerin toplam gelirleri içinde süt sığırcılığı daha fazla yer almaktadır. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin toplam gelirleri içinde süt sığırcılığının payı Tablo 9'da bildirilmiştir.

Tablo 9. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde toplam gelir içinde süt sığırcılığının payı

Pay	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
5	3	3.4	0	0.0	3	1.7
10	4	4.5	5	5.6	9	5.1
15	5	5.6	4	4.5	9	5.1
20	10	11.2	5	5.6	15	8.4
25	1	1.1	2	2.2	3	1.7
30	7	7.9	6	6.7	13	7.3
40	12	13.5	4	4.5	16	9.0
50	13	14.6	8	9.0	21	11.8
60	4	4.5	9	10.1	13	7.3
70	2	2.2	3	3.4	5	2.8
80	5	5.6	6	6.7	11	6.2
90	2	2.2	7	7.9	9	5.1
100	21	23.6	30	33.7	51	28.7
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmaya katılan çiftçilerin DSYB dışında diğer tarımsal örgütlere üye olup olmadıkları da sorulmuş ve çiftçilerin hangi tarımsal örgütlere üye oldukları belirlenmeye

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

çalışılmıştır. DSYB üye olan çiftçilerin %66.29'u diğer tarımsal örgütlere de üye iken, DSYB üye olmayan çiftçilerin %51.69'u diğer tarımsal örgütlere üyedir. DSYB üyelik durumu ile diğer tarımsal örgütlere üye olma arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olan çiftçilerin daha fazla oranda diğer tarımsal örgütlere üye oldukları söylenebilir.

Tablo 10. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde başka tarımsal örgütlere üye olma durumu

Üyelik	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	46	51.69	59	66.29	105	58.99
Hayır	43	48.31	30	33.71	73	41.01
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=13.911 \quad 0.016 < 0.05$$

DSYB dışında üye olunan diğer tarımsal örgütler Tablo 11'de verilmiştir. Çiftçilerin DSYB dışında Ziraat Odası, Tarım Kredi kooperatifi ve Tarımsal Kalkınma Kooperatifine üye oldukları belirlenmiştir.

Tablo 11. DSYB dışında üye olunan tarımsal örgütler

Tarımsal Örgütler	Frekans	%
Ziraat Odası ve Tarımsal Kalkınma Koop.	56	31.5
Tarımsal Kalkınma Koop.	6	3.4
Tarım Kredi Koop.	6	3.4
Ziraat Odası ve Tarımsal Kalkınma Koop.	3	1.7
Ziraat Odası ve Tarım Kredi Koop.	27	15.2
Ziraat Odası + Tarımsal Kalkınma Koop. + Tarım Kredi Koop.	7	3.9
Üye değil	73	41.0
Toplam	189	100.0

Çiftçilerin mesleki bilgilerini ve becerilerini arttırabilmeleri için kurs, seminer ve toplantılara katılmaları oldukça önemlidir. Araştırmada çiftçilerin süt sığırcılığı ile ilgili olarak bir kursa, seminere veya toplantıya katılıp katılmadıkları sorulmuştur. DSYB üye çiftçilerin %32.58'i, DSYB üye olmayan çiftçilerin ise %11.24'ü süt sığırcılığı ile ilgili kurs, seminer veya toplantıya katıldığını ifade etmiştir. [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada DSYB üye çiftçilerin tamamının, DSYB üye olmayan çiftçilerin ise %17.4'ünün hayvancılıkla ilgili kursa katıldıkları, [Özyilmaz \(2010\)](#) tarafından Ankara'da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %9.6'sının süt sığırcılığı ile ilgili bir eğitime katıldığını ve

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Baş Hozman (2014) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada DSYB üye çiftçilerin %14.2'sinin hayvancılıkla ilgili kursa katıldıkları, tespit edilmiştir. DSYB üyelik durumu ile süt sığırcılığı ile ilgili kurs ve seminere katılma arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olan çiftçilerin daha fazla oranda süt sığırcılığı ile ilgili kurs ve seminere katıldıkları söylenebilir. Eğitim faaliyeti her alanda olduğu hayvancılık sektöründe de önemli bir yere sahiptir. Çiftçilerin bilgi beceri ve yetkinliklerini arttırabilmeleri için daha fazla faaliyet alanları ile ilgili eğitim çalışmalarına katılmaları oldukça önemlidir.

Tablo 12. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt sığırcılığı ile ilgili kurs, seminer vb. katılma durumu

Kursa katılma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Katıldım	10	11.24	29	32.58	39	21.91
Katılmadım	79	88.76	60	67.42	139	78.09
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=11.854 \quad 0.01<0.05$$

Araştırmada çiftçilerin tarım dışı gelire sahip olup olmadıkları da incelenmiştir. DSYB üye çiftçilerin %55.06'sı, DSYB üye olmayan çiftçilerin ise %67.42'sini tarım dışı gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre DSYB üye olmayan işletmelerin daha fazla tarım dışı gelire sahip oldukları söylenebilir. Erzurum'da yapılan çalışmada da DSYB üye olmayan işletmelerin, üye işletmelere göre daha fazla tarım dışı gelire sahip oldukları belirlenmiştir (**Aksoy ve ark., 2014**). DSYB üyelik durumu ile tarım dışı gelire sahip olma arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.10$). Bu sonuca göre DSYB üye olmayan çiftçilerin daha fazla tarım dışı gelire sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 13. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarım dışı gelire sahip olma durumu

Tarım dışı gelir	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Var	60	67.42	49	55.06	109	61.24
Yok	29	32.58	40	44.94	69	38.76
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=2.864 \quad 0.06<0.10$$

Traktör, tarımsal işletmelerde kullanılan en önemli araç olup, işletmelerin büyüklüğü ve sermayesi hakkında önemli ipuçları vermektedir. Traktör, süt sığırcılığı üretim

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

faaliyetinde yem bitkileri üretimi, hayvan gübresinin, yemlerin, hayvansal ürün ve girdilerin taşınması faaliyetlerinde yoğun olarak kullanılmaktadır. DSYB üye olan ve olmayan çiftçilerin traktöre sahip olup olmadıkları Tablo 14'te verilmiştir. DSYB üye işletmelerin %70.79'u traktöre sahip iken, DSYB üye olmayan işletmelerin %47.19'u traktöre sahiptir. Amasya ilinde yapılan çalışmada DSYB üye olan işletmelerin %90.0'ında, üye olmayan işletmelerin ise % 72.0'sinde (Özüdoğru, 2010) ve Kahramanmaraş ilinde yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %54'ünde, DSYB üye olmayan işletmelerin %51'inde traktör olduğu tespit edilmiştir (Kaygısız ve ark., 2010). DSYB üyelik durumu ile traktöre sahip olma arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olma ile traktöre sahip olma arasında bir ilişki vardır. Diğer bir ifade ile DSYB üye olan çiftçilerin traktöre sahip olma oranının daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 14. DSYB üye olan ve olmayan üreticilerin traktöre sahip olma durumu

Traktöre sahip olma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	42	47.19	63	70.79	105	58.99
Hayır	47	52.81	26	29.21	73	41.01
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=10.241 \quad 0.02<0.05$$

4.2. İncelenen İşletmelerin İşletmecilik Özellikleri

Tarımsal üretim faaliyetinde bulunmak için gerekli olan dört üretim faktöründen bir tanesi de arazidir. Arazi tarımsal faaliyetin vazgeçilmez bir üretim vasıtasıdır. Süt sığırcılığı işletmelerinin kendi kaba ve yoğun yemlerini üretmeleri açısından araziye çok ihtiyaçları vardır. İncelenen işletmelerde işletme arazisi, üretim döneminde çiftçi tarafından işletilen arazilerin tamamından oluşmaktadır. İşletme arazisi hesaplanırken, işletmecinin mülk arazisine kiraya ve ortağa tuttuğu arazi miktarı eklenmiş, çıkan değerden kiraya ve ortağa verdiği arazi miktarı çıkarılmıştır. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin ortalama arazi varlıkları Tablo 15'te verilmiştir. DSYB üye işletmelerin mülk, kiralanan ve ortak işlenen arazi varlığı sırası ile 76.0 dekar, 37.56 dekar ve 10.56 dekar olarak, DSYB üye olmayan işletmelerin mülk, kiralanan ve ortak işlenen arazi varlığı sırası ile 89.65 dekar, 29.09 dekar ve 2.99 dekar olarak hesaplanmıştır. Toplam işletme arazisi DSYB üye işletmelerde 124.12 dekar iken DSYB üye olmayan işletmelerde 121.73 dekar olarak belirlenmiştir. Toplam

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

işletme arazisi bakımında gruplar arasında fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 15. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına ortalama arazi varlığı

Arazi mülkiyeti	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	%	Ortalama	%	Ortalama	%
Mülk arazi (da)	89.65	73.65	76.00	61.23	82.83	67.38
Kiralanılan arazi (da)	29.09	23.90	37.56	30.26	33.33	27.11
Ortak arazi (da)	2.99	2.45	10.56	8.51	6.78	5.52
Toplam İşletme arazisi	121.73	100.00	124.12	100.00	122.93	100.00

DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin işletme arazilerinin arazi gruplarına göre dağılımı Tablo 16’da verilmiştir. Araştırmada işletme arazisi olmayan toplam 8 işletme olup bunların bir tanesi DSYB üye olup, 7 tanesi DSYB üye değildir. DSYB üye olan işletmelerin %33.71’i 100 dekar ve üzeri araziye sahip iken, DSYB üye olmayan işletmelerde bu oran %22.47’dir. Çiftçilerin işletme arazisi genişliği ile DSYB üyelik durumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ki kare testi yapılmış ve iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre geniş araziye sahip olan çiftçilerin Birliğe üye olma ihtimalinin daha yüksek olduğu söylenebilir. [Kutlar ve Özçatalbaşı \(2008\)](#) tarafından Antalya’da ve [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 16. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme arazilerinin arazi gruplarına göre dağılımı

Arazi grupları	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Arazisi yok	7	7.87	1	1.12	8	4.49
1-50 dekar	48	53.93	39	43.82	87	48.88
51-100 dekar	14	15.73	19	21.35	33	18.54
100 dekar ve üzeri	20	22.47	30	33.71	80	28.09
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$\chi^2=8.189$ $0.42<0.05$

Araştırmada DSYB üye olan işletmelerde ortalama inek sayısı 9.72 baş iken, DSYB üye olmayan işletmelerde 6.93 baş olarak belirlenmiştir. DSYB üye olan işletmelerde toplam inek varlığı içinde kültür ırkı süt ineği oranı %87.14 iken, DSYB üye olmayan işletmelerde bu oran %71.14’tür. Bu sonuca göre DSYB üye olan işletmelerin daha fazla kültür ırkı inek ile üretimde bulunduğu söylenebilir. DSYB üye ve üye olmayan işletmelerin sahip oldukları

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

ortalama inek sayıları arasında fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın %1 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$). Bu sonuca göre DSYB üye işletmelerin daha fazla sayıda ineğe sahip oldukları söylenebilir. [Akkurt \(2014\)](#) tarafından Isparta’da yapılan çalışmada da DSYB üye olan işletmelerde inek varlığı, üye olmayan işletmelere göre daha fazla bulunmuştur.

Tablo 17. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına ortalama inek sayısı

İnek sayısı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	%	Ortalama	%	Ortalama	%
Kültür**	4.93	71.14	8.47	87.14	6.70	80.43
Kültür-melez	1.00	14.43	0.93	9.57	0.97	11.65
Yerli	0.96	13.85	0.31	3.19	0.63	7.52
Toplam inek*	6.93	100.00	9.72	100.00	8.33	100.00

* Mann-Whitney U testine göre $p<0.01$ için anlamlıdır

** Mann-Whitney U testine göre $p<0.05$ için anlamlıdır

DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin toplam inek sayılarının gruplara göre dağılımı Tablo 18’de verilmiştir. DSYB üye işletmelerde işletmelerin %34.83’ü 1-5 baş %43.82’si 6-10 ve %21.35’i 10 baş ve üzeri ineğe sahip iken, DSYB üye olmayan işletmelerde işletmelerin %64.04’ü 1-5 baş, %17.98’i 6-10 baş ve %17.98’i 10 baş ve üzeri ineğe sahip oldukları tespit edilmiştir. Çiftçilerin sahip olduğu inek sayısı grupları ile DSYB üyelik durumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ki kare testi yapılmış ve iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre inek sayısı fazla olan çiftçilerin Birliğe üye olma ihtimalinin daha yüksek olduğu söylenebilir [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 18. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde inek sayılarının gruplarına göre dağılımı

Gruplar	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
1-5 baş	57	64.04	31	34.83	88	49.44
6-10 baş	16	17.98	39	43.82	55	30.90
10 baş ve üzeri	16	17.98	19	21.35	35	19.66
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$\chi^2=17.557$ $0.000<0.01$

Araştırmada inek sayılarının yanı sıra işletmelerin sahip olduğu hayvan varlığı “Büyükbaş Hayvan Birimi” (BBHB) cinsinden de ifade edilmiştir. BBHB hesap edilirken kullanılan katsayılar Tablo 19’da verilmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 19. Hayvan varlığının büyükbaş hayvan birimine (BBHB) çevrilmesinde kullanılan katsayılar

Hayvanın Cinsi	Katsayı
İnek	1.00
Buzağı	0.20
Dana	0.50
Düve	0.70
Boğa	1.40
Tosun	1.40

Kaynak: Erkuş ve ark., 1995

DSYB üye işletmelerde BBHB cinsinden hayvan varlığı ortalama 14.47 iken, DSYB üye olmayan işletmelerde 10.41 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB üye işletmelerin hayvan varlığının DSYB üye olmayan işletmelere göre daha fazla olduğu söylenebilir. DSYB üye olan ve üye olmayan işletmelerin toplam BBHB cinsinden hayvan varlığı arasında fark olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile test edilmiş ve aradaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$). Özüdoğru (2010) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 20. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde BBHB cinsinden hayvan varlığı

Hayvanın Cinsi	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Adet	BBHB	Adet	BBHB	Adet	BBHB
İnek *	6.93	6.93	9.72	9.72	8.33	8.33
Buzağı	4.72	0.87	5.63	0.99	5.16	0.93
Dana	5.52	0.78	4.69	0.84	5.05	0.81
Düve	3.21	0.86	3.63	1.37	3.45	1.11
Boğa	1.38	0.28	1.94	0.49	1.69	0.39
Tosun	3.38	0.69	3.24	1.06	3.29	0.88
Toplam *	25.14	10.41	28.85	14.47	26.97	12.44

* Mann-Whitney U testine göre $p < 0,01$ için anlamlıdır.

Araştırmada ırklara göre ineklerin günlük süt verimleri Tablo 21’de verilmiştir. DSYB üye olan işletmelerde kültür ırkı ineklerde günlük ortalama süt verimi 13.62 kg, iken, DSYB üye olmayan işletmelerde 10.88 kg olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre DSYB üye olan işletmelerde verimin daha yüksek olduğu söylenebilir. Nitekim yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre de gruplar arasındaki farklar istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$). Aksoy ve ark (2014) tarafından Erzurum’da, Gençdal ve ark (2016) tarafından Van’da yapılan çalışmalarda da DSYB ve Kooperatife üye olan işletmelerin süt verimlerinin üye olmayan işletmelere göre daha yüksek olduğu tespit

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

edilmiştir. Kültür-melez ve yerli ırk süt ineklerinin verimleri karşılaştırıldığında her iki ırkta da DSYB üye olmayan işletmelerde verim yüksektir. Ancak bu fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Tablo 21. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde ırklara göre ortalama günlük süt verimi (Kg)

Süt verimi	DSYB Üyelik Durumu									
	Üye Değil					Üye				
	N	Min	Mak.	Ort.	Std. S.	N	Min	Mak.	Ort.	Std. S.
Kültür*	57	5	20	10.88	2.87	74	4	20	13.62	3.49
Kültür-Melez	20	3	10	6.10	2.07	15	2	10	5.67	2.16
Yerli	24	2	7	3.92	1.53	7	2	6	3.57	1.72

*Mann-Whitney U testine göre $p<0.01$ için anlamlıdır.

Araştırmada ırklara göre ineklerin laktasyon süreleri Tablo 22’de verilmiştir. DSYB üye olan işletmelerde kültür ırkı ineklerde laktasyon süresi 6.47 ay, kültür-melez ırklarda 5.67 ay ve yerli ırklarda 5.43 ay iken, DSYB üye olmayan işletmelerde sırası ile 6.68 ay, 6.05 ay ve 4.92 ay olarak belirlenmiştir. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde ırklara göre laktasyon süreleri arasında fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve her üç ırk grubunda da fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). [Aksoy ve ark \(2014\)](#) tarafından Erzurum’da, yapılan çalışmada da DSYB üye olan (6.2 ay) ve olmayan işletmelerde (6.1 ay) laktasyon süresi bakımından fark olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 22. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde ırklara göre ortalama laktasyon süresi (Ay)

İrklar	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	Std. S	Ortalama	Std. S	Ortalama	Std. S
Kültür	6.68	1.24	6.47	1.29	6.56	1.27
Kültür-melez	6.05	1.43	5.67	1.60	5.89	1.49
Yerli	4.92	1.53	5.43	1.13	5.03	1.45

DSYB üye olan işletmelerin büyük bir çoğunluğu süt hayvanlarını kendi işletmelerinden, nadiren de olsa komşularından, yakın köy ve kasaba ile yaşadıkları il ve ilçelerden temin etmektedirler. Üyesi oldukları DSYB’den ise damızlık hayvan temin etmedikleri görülmektedir. DSYB üye olmayan işletmelerin de büyük çoğunluğu süt hayvanlarını kendi işletmesinden sağlarken, DSYB üye olan işletmelere göre daha fazla oranda komşulardan ve yaşadıkları il ve ilçelerden temin ettikleri söylenebilir (Tablo 23). İşletmelerin damızlık temininde kendi işletmelerini tercih etmelerindeki en önemli neden kaliteli damızlık hayvanların pahalı olması ve kaliteli damızlık olduğu umularak alınan hayvanların kaliteli çıkmamasıdır. Birlik üyesi çiftçilerin tamamı Birliğin damızlık materyal

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

sağlamadığını ifade etmişlerdir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada da DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin büyük çoğunluğunun süt hayvanlarını kendi işletmelerinden tedarik ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 23. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt hayvanlarını temin edildiği yerleri

Temin şekli	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	Std. S	Ortalama	Std. S	Ortalama	Std. S
Kendi işletmesinden	4.74	0.66	4.73	0.54	4.74	0.59
Köy içinde komşulardan*	2.50	1.29	1.80	0.58	2.13	1.03
Yakın köy ve kasabalardan	2.09	0.82	1.80	0.77	1.92	0.80
Yaşadığımız il ve ilçelerden*	2.63	1.21	1.93	0.68	2.23	1.00
Başka il ve ilçelerden	1.57	0.51	1.39	0.66	1.46	0.60
Üyesi olunan DSYB	---	---	1.00	0.00	1.00	0.00

1)Hiç 2)Nadiren 3)Bazen 4)Sık 5)Daima * Mann-Whitney U testine göre $p < 0,05$ için anlamlıdır.

Araştırmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin ahır yapıları da incelenmiştir. Hem DSYB üye hem de DSYB üye olmayan işletmelerin tamamında ahır yapısı “Bağlı Duraklı Ahır” olarak belirlenmiştir. [Önal ve Özder \(2008\)](#) tarafından Edirne’de yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %95.6’sı bağlı duraklı ahıra, [Köse \(2006\)](#) tarafından Uşak ilinde yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %76.0’sının bağlı duraklı ahıra sahip oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmada işletme sahiplerine işletmelerinin modern bir işletme mi yoksa normal, geleneksel bir işletme mi olduğu sorulmuş ve işletme sahiplerinin işletmelerini nasıl gördükleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada DSYB üye olan işletmelerin %31.46’sı DSYB üye olmayan işletmelerde ise işletme sahiplerinin %20.22’si işletmelerini modern olduğunu ifade etmişlerdir. İşletme sahiplerinin çoğu işletmelerinin geleneksel yapıda olduğunu düşünmektedir. İşletme faaliyetlerini alıştıkları atadan gelen geleneksel yöntemlerle yapmaları ve yeniliklere çok yavaş adapte olmaları bu durumun nedenleri arasında söylenebilir. İşletmesini modern olarak görme ile birliğe üye olma arasında ilişki olup olmadığı khi kare testi ile test edilmiştir. Yapılan khi kare bağımsızlık testine göre DSYB üye olma ile işletmesini modern görme arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$). Bu sonuca göre işletmesini modern bulmanın DSYB üye olma ve olmama ile ilişkisi yoktur.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 24. İşletme sahiplerine göre işletmelerinin modern olup olmama durumu

Modern işletme	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	18	20.22	28	31.46	46	25.84
Hayır	71	79.78	61	68.54	132	74.16
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=2.93 \quad 0.06>0.05$$

Süt sığırcılığında en önemli iş yüklerinden biri de süt sağımıdır. Süt sağımının nasıl yapıldığı sağım öncesi ve sonrası meme temizliğini yapılıp yapılmadığı kaliteli süt üretimi için oldukça önemlidir. Türkiye’de küçük aile işletmelerinde sağım genelde el ile yapılırken, büyük işletmelerde ağırlıklı olarak makineli sağım veya sağım ünitesi şeklinde yapılmaktadır. Araştırmada işletmelerin %65.73’ünün elle, %34.27’sinin ise makine ile sağım yaptıkları belirlenmiştir. DSYB üye olan işletmelerde makineli sağım %39.33 iken, DSYB üye olmayan işletmelerde %29.21’dir (Tablo 25). Araştırmada hayvan sayısının az olduğu (1-10 baş) küçük işletmeler büyük işletmelere göre oldukça fazladır. Bu durumda sağım makinasının maliyetli bulunup elle sağım tercih edilmektedir.

Türkiye’de çeşitli illerde yapılan çalışmalarda DSYB üye işletmelerde makineli sağım oranı, Edirne’de %100 (Önal ve Özder, 2008), Zonguldak’ta %75.0 (Özduran, 2011), Amasya’da %85.0 (Gül, 2014), Sivas’ta 60.9 (Baş Hozman, 2014), Iğdır’da %92.8 (Yeşil, 2015) ve Bingöl’de %18.2 (Daş ve ark., 2014) olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre Bingöl’de yapılan çalışma dışında diğer illerde yapılan çalışmalarda makineli sağım araştırma sonuçlarına göre oldukça yüksektir. Hayvanlarını sağım şekli ile Birliğe üyelik durumu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Bu sonuca göre süt sağımını makine ile yapma ile birliğe üye olup olmama arasında ilişki yoktur. Aksoy ve ark (2014) tarafından Erzurum’da yapılan çalışmada benzer sonuç bulunmuş iken, Gül (2014) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada makine ile sağım yapan çiftçilerin Birliğe daha fazla oranda üye olduklarını tespit etmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 25. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sütün sağım şekline göre dağılımı

Sağım şekli	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Elle sağım	63	70.79	54	60.67	117	65.73
Makinalı sağım	26	29.21	35	39.33	61	34.27
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=2.02 \quad 0.103>0.05$$

DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde günde kaç kez sağım yapıldığı Tablo 26’da verilmiştir. İşletmelerin tamamına yakını (%94.94) günde iki kez (sabah ve akşam) sağım yapmaktadır. DSYB üye işletmelerin %4.49’u günde bir kez sağım yaparken, %95.51’i iki kez sağım yapmaktadır. DSYB üye olmayan işletmelerde ise %5.62’si bir kez, %94.38’i iki kez sağım yapmaktadır. İşletmelerin günde kaç kez sağım yapıldığı ile birliğe üye olma arasında ilişki olup olmadığı khi kare testi ile test edilmiş ve istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 26. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde günde kaç defa sağım yapıldığı

Sağım	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Günde bir defa	5	5.62	4	4.49	9	5.06
Günde iki defa	84	94.38	85	95.51	169	94.94
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$$X^2=0.117 \quad 0.5>0.05$$

Süt ineklerinde memede oluşan enfeksiyonların %90’nı meme başından girdiği için sağım öncesi ve sağım sonrası meme temizliği çok önemlidir (Baştan ve Salar, 2012). Bu nedenle araştırmada işletmelerin sağım öncesi ve sonrası meme temizliği yapıp yapmadıkları araştırılmıştır. DSYB üye olan işletmelerde sağım öncesi ve sonrası meme temizliği yapma oranı %97.75 iken, DSYB üye olmayan işletmelerde bu oran %88.76’dır (Tablo 27). Köse (2006) tarafından Uşak’ta ve Yaylak ve ark (2016) tarafından İzmir’de DSYB üye işletmelerle yapılan çalışmada üyelerin %98’inin meme temizliği yaptığı, Gül (2014) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %96.7’sinin, üye olmayan işletmelerin ise %87.8’inin memem temizliği yaptığı belirlenmiştir. İşletmelerin meme temizliği yapması ile DSYB üye olup olmaması arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve ilişki anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olan işletmelerin daha fazla meme temizliği yaptıkları söylenebilir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 27. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sağım öncesi ve sonrası meme temizliği yapma durumu

Temizlik	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Yapıyor	79	88.76	87	97.75	166	93.26
Yapmıyor	10	11.24	2	2.25	12	6.74
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=5.719$ $0.032<0.05$

Araştırmada işletmelerde süt sığırcılığı ile ilgili olarak kayıt tutulup tutulmadığı sorulmuş alınan cevaplar Tablo 28’de değerlendirilmiştir. DSYB üye olan işletmelerin %39.33’ü üye olmayan işletmelerin ise %16.82’inde süt sığırcılığı ile ilgili kayıt tutulduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre hem DSYB üye işletmelerde hem de DSYB üye olmayan işletmelerde kayıt tutma oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafında Amasya’da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %71.61’inin, üye olmayan işletmelerde ise %39.79’unun kayıt tuttuğu, [Daş ve ark \(2014\)](#) tarafından Bingöl’de yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %37.2’sinin kayıt tuttuğu belirlenmiştir. İşletmede kayıt tutma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve sonuç istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.01$). Birliğe üye olan işletmelerin üyeliğin gerektirdiği bazı verileri tutması gerektiği için sonucun beklentilere uygun olduğu söylenebilir. [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya’da ve [Gençdal ve ark \(2016\)](#) tarafından Van’da yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 28. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde kayıt tutma durumu

Kayıt tutma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	15	16.85	35	39.33	50	28.09
Hayır	74	83.15	54	60.67	128	71.91
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=11.125$ $0.001<0.01$

Araştırmada işletmelerin kayıt tutmama nedenleri Tablo 29’da verilmiştir. DSYB üye işletmelerin %59.26’sı kayıt tutmaya gerek duymadığı, %31.48’i kayıt tutma alışkanlığının olmadığı ve %9.26’sı nasıl kayıt tutacağını bilmediği için kayıt tutmadıklarını ifade etmişlerdir. Benzer oranlar DSYB üye olmayan işletmeler içinde söylenebilir. Bu sonuçlar dikkate alındığında kayıt tutma konusunda önemli düzeyde bilgi eksikliğinin

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

olduğu ve işletmelere mutlaka kayıt tutmanın önemi ve nasıl tutulacağı hakkında uygulamalı eğitim çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Tablo 29. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde kayıt tutmama nedeni

Kayıt tutmama nedeni	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Alışkanlığım yok	17	22.97	17	31.48	34	26.56
Gerek duymuyorum	51	68.92	32	59.26	83	64.84
Tutmayı bilmiyorum	6	8.11	5	9.26	11	8.59
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Süt sığırı yetiştiriciliğinde hayvanların fizyolojik gereksinimleri ve süt yağ düzeyinin korunmasındaki etkileri nedeniyle kaba yemler büyük önem taşımaktadırlar (Görgülü ve ark., 1998). Bu nedenle süt sığircılığı yapılan işletmelerde yem bitkileri üretimi oldukça önemlidir. Araştırmada işletmelerin yem bitkileri üretimi yapıp yapmadıkları incelenmiş ve Tablo 30’da değerlendirilmiştir. DSYB üye işletmelerin %85.39’u DSYB üye olmayan işletmelerinde % 82.02’si yem bitkileri üretimi yapmaktadır. Bu sonuçlara göre işletmelerin önemli bir kısmı yem bitkileri üretimi yapmaktadır. İşletmelerin en fazla üretimini yaptıkları yem bitkilerinin yonca ve korunga olduğu tespit edilmiştir. Gül (2014) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada birlik üyesi işletmelerin %71.7’sinin, birlik üyesi olmayan işletmelerinde %64.4’ünün yem bitkileri üretimi yaptıkları belirlenmiştir. Birliğe üye olup olmamanın yem bitkisi yetiştiriciliği üzerinde çok büyük bir etkisi yoktur. Her iki grup arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$)

Tablo 30. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde yem bitkileri üretim durumu

Yem bitkileri üretimi	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	73	82.02	76	85.39	149	83.71
Hayır	16	17.98	13	14.61	29	16.29
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=0.371$ $0.685>0.05$

Büyükbaş hayvancılıkta özellikle de süt sığircılığında yem maliyetlerinin düşürülmesi ve süt veriminin artırılmasında silaj kullanımı gün geçtikçe önem kazanmaktadır (Boyar ve Yumak, 2000). Araştırmada işletmelerin silaj yapıp yapmadıklarına ilişkin veriler Tablo 31’de verilmiştir. Araştırmada DSYB üye olan işletmelerin %35.96’sının, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %15.73’ünün silaj yaptıkları

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

belirlenmiştir. [Gül \(2014\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada birlik üyesi işletmelerin %85.2’sinin, birlik üyesi olmayan işletmelerin ise %52.8’inin silaj yaptıkları belirlenmiştir. [Yeşil \(2015\)](#) tarafından Iğdır’da ve [Önal ve Özder \(2008\)](#) tarafından Edirne’de DSYB üye işletmelerle yapılan çalışmada sırasıyla işletmelerin %70.1’inin ve %95.6’sının silaj yaptıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre Van ilinde silaj yapımının literatürdeki çalışmalara göre düşük olduğu söylenebilir. Silaj yapma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye işletmelerin üye olmayan işletmelere göre daha fazla oranda silaj yaptıkları söylenebilir.

Tablo 31. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde silaj yapıp yapmama durumu

Silaj yapma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	14	15.73	32	35.96	46	25.84
Hayır	75	84.27	57	64.04	132	74.16
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=9.498$ $0.003<0.01$

Araştırmada DSYB üye olan işletmelerin %29.82’sinin sulama şartlarının yetersiz olduğu, %22.81’inin silaj yapımı için gerekli araç ve gerece sahip olmadığı ve %21.05’inin yeterli parası olmadığı için silaj yapamadıkları belirlenmiştir. DSYB üye olmayan işletmelerin %26.67’si satın aldığı, %24.00’ü gerekli araç ve gerece sahip olmadığı ve %17.33’ü sulama şartlarının yetersiz olduğu için silaj yapmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 32). Bu sonuçlara göre işletmelerin silaj yapmama nedenleri arasında en önemli faktörün sulama şartlarının yetersiz olması ve araç gereç eksikliğinin olduğu söylenebilir. Amasya’da yapılan çalışmada da çiftçilerin silaj yapmama nedenleri olarak sulama ve araç gereç yetersizliği en önemli iki faktör olarak belirlenmiştir ([Özüdoğru, 2010](#)).

Tablo 32. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde silaj yapmama nedeni

Silaj yapmama nedeni	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Yapmasını bilmiyorum	8	10.67	4	7.02	12	9.09
Sulama şartlarım yetersiz	13	17.33	17	29.82	30	22.73
Teknik araç gerecim yok	18	24.00	13	22.81	31	23.48
Param yok	12	16.00	12	21.05	24	18.18
Satın alıyorum	20	26.67	9	15.79	29	21.97
Yapmaya gerek duymuyorum	4	5.33	2	3.51	6	4.55
Toplam	75	100.00	57	100.00	132	100.00

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tarımsal üretimde risk ve belirsizlik oldukça yüksektir. Bu nedenle dünyada birçok ülkede bu risk ve belirsizlikler sigortacılık uygulamaları ile belli ölçüde tazmin edilebilmektedir. Türkiye’de de gerek bitkisel üretimde gerekse hayvansal üretimde çeşitli sigortacılık faaliyetleri Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) tarafından yapılmaktadır. Araştırmada işletmelerin hayvanlarını sigorta yaptırıp yaptırmadıkları da sorulmuş ve çiftçilerin bu konudaki görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmada DSYB üye olan işletmelerin %21.35’i, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %10.11’i hayvanlarını sigorta yaptırdıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 33). Bu sonuçlara göre işletmelerin büyük bir kısmının hayvanlarını sigorta yaptırmadığı ve sigorta yaptırmaya alışkanlığının henüz kazanılmadığı söylenebilir. Amasya’da yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %31.7’sinin, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %7.8’inin hayvanlarını sigorta yaptırdıkları tespit edilmiştir (Gül, 2014). Doğu Akdeniz Bölgesinde süt sığırcılığı işletmeleri ile yapılan çalışmada ise işletmelerin sadece %6.0’sının hayvan hayat sigortası yaptırdıkları belirlenmiştir (Özer, 2019). Çiftçilerin sigorta yaptırmaları ile Birlik üyeliği arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Birliğe üye olan işletmelerin sigorta yaptırmada daha bilinçli ve istekli olduğu söylenebilir. Yılmaz (2008) tarafından Osmaniye, Gül (2014) tarafından Amasya’da ve Yaylak ve ark (2016) tarafından İzmir’de yapılan çalışmalarda benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 33. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvan sigortası yaptırmaya durumu

Sigorta yaptırmaya	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	9	10.11	19	21.35	28	15.73
Hayır	80	89.89	70	78.65	150	84.27
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$\chi^2=4.24$ $0.04<0.05$

Hayvanlarını sigorta yaptıran işletmelere, devlet tarafından yapılan sigorta desteğinden faydalanıp faydalanmadıkları da sorulmuştur. DSYB üye işletmelerin %57.89’u sigorta desteğinden faydalanırken, DSYB üye olmayan işletmelerin %33.33’ü sigorta desteğinden faydalanmıştır (Tablo 34). Çiftçilerin hayvan hayat sigorta desteğinden faydalanması ile Birlik üyeliği arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan ki-kare testine göre iki grup arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre DSYB üye olma ile hayvan sigortası desteği alıp almama arasından bir ilişki yoktur.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 34. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvan hayat sigortası desteğinden faydalanma durumu

Sigorta desteği alma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	3	33.33	11	57.89	14	50.00
Hayır	6	66.67	8	42.11	14	50.00
Toplam	9	100.00	19	100.00	28	100.00

$\chi^2=1.47$ $0.225>0.05$

Hayvanlarını sigorta yaptırmayan işletmelere bunun nedeni sorulduğunda hem DSYB üye işletmelerin, hem de DSYB üye olmayan işletmelerin en önemli nedenleri primlerin yüksek olması ve prim ödeyecek yeterli gelire sahip olmamalarıdır. DSYB üye olmayan işletmelerin %26.85'i sigorta yaptırmaya gerek duymazken, bu oran DSYB üye işletmelerde %9.86'dır (Tablo 35). Bu sonuçlara göre çiftçilere mutlaka hayvan hayat sigortaları ile ilgili olarak gerekli eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Özellikle hasar durumunda çiftçilerin mağdur edilmemesi ve primlerde sağlanabilecek indirim olanakları çiftçilerin daha fazla oranda sigorta yapmalarına imkân sağlayabilecektir.

Tablo 35. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin sigorta yaptırmama nedenleri

Nedenler	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Prim ödeyecek gelirim yok	16	20.25	13	18.31	29	19.33
Hasar bedelini alırken zorluklar olacağını düşünüyorum	7	8.86	11	15.49	18	12.00
Hasar olmazsa param boşa gidiyor	1	1.27	4	5.63	5	3.33
Hasar bedelini tam alamıyorum	5	6.33	6	8.45	11	7.33
Prim bedeli çok yüksek	29	36.71	30	42.25	59	39.33
Gerek duymuyorum	21	26.58	7	9.86	28	18.67
Toplam	79	100.00	71	100.00	150	100.00

Türkiye'de devlet destekli tarım sigortası uygulamaları, 1 Haziran 2006 yılında bitkisel ürün sigortası ve büyükbaş hayvan hayat sigortası ile başlamıştır (TARSİM, 2020). Bu yenilikten çiftçilerin haberdar olması için gerek Tarım il ve ilçe müdürlükleri gerekse TARSİM tarafından gerekli çalışmalar yürütülmüştür. Ancak çiftçiler farklı nedenlerle bu yeniliklerden ve uygulamalardan haberdar olamayabilmektedir. Araştırmada DSYB üye işletmelerin %59.55'inin, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %67.42'sinin hayvan

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

sigortasında devlet desteğinden haberdar olmadıkları belirlenmiştir (Tablo 36). Devlet tarafından sigorta desteği verildiğinden haberdar olma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre birliğe üye olmanın sigorta desteğinden haberdar olup olmama ile ilişkisi yoktur.

Tablo 36. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde Devletin %50 oranında prim desteğinden haberdar olup olmadıkları

Haberdar olma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	29	32.58	36	40.45	65	36.52
Hayır	60	67.42	53	59.55	113	63.48
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=1.18$ $0.276>0.05$

Süt sığırcılığında iki ana gelir kalemi vardır. Bunlardan birincisi süt satışı, ikincisi ise canlı hayvan satışlarıdır. Araştırmada işletmelerin süt satışını nasıl yaptıkları ve karşılaştıkları sorunlar da ele alınmıştır. Araştırmanın yapıldığı bölgede en önemli sorunların başında üretilen çiğ sütün pazarlanması gelmektedir. Araştırmada DSYB üye olan işletmelerin %46.07'si şahıslara, %41.57'si bakkal ve marketlere satarken, %12.36'si ise ürettiği sütü satmadığını ailenin ihtiyacı (peynir, tereyağı ve içme sütü), için kullandıklarını belirtmiştir. DSYB üye olmayan işletmelerde ise işletmelerin %37.08'i sütünü satmazken, %32.58'i yerel mandıralara ve %30.34'ü ise bakkal ve marketlere satmaktadır (Tablo 37).

Araştırma bölgesinde çiğ süt pazarının gelişmediği ve çiftçilerin ürettikleri süt çok zor pazarladıkları görülmüştür. Bölgede süt üretiminin daha çok bahar aylarında yoğun olduğu diğer aylarda ise üretimin az olması nedeni ile bölgede yerel mandıra ve süt işleme tesislerinin çok fazla gelişmediği ve buna bağlı olarak çiğ süt piyasasının istenilen düzeyde gelişmediği söylenebilir. Ayrıca bölgedeki işletmelerin birçoğunun ürettikleri sütü kendilerinin değerlendirmeyi tercih etmesi de çiğ süt piyasası ve soğuk zincirinin gelişmesine engel olduğu düşünülmektedir. Bölgede kamu, kamu özel sektör iş birliği veya kooperatifler tarafından kurulacak entegre süt işleme tesisleri ile çiğ süt piyasası ve soğuk zincirin gelişmesine önemli katkılar sağlanabilecektir. Bu sayede çiftçiler de ürettikleri sütü daha kaliteli, daha iyi fiyata ve daha kolay bir şekilde pazarlama fırsatına sahip olacaktır.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 37. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt satış yerleri

Satış yeri	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Şahıslara	29	32.58	41	46.07	70	39.33
Bakkal ve marketlere	27	30.34	37	41.57	64	35.96
Satmıyor	33	37.08	11	12.36	44	24.72
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

DSYB üye olup, sütünü satan işletmelerin %73.08'i sütü bir ay vadeli, %14.10'u 45 gün vadeli ve %12.82'si peşin satmaktadır. DSYB üye olmayıp sütünü satan işletmelerin %56.9'u bir ay vadeli, %24.14'ü peşin ve %18.97'si 45 gün vadeli satmaktadır (Tablo 38). Bu sonuçlara göre hem DSYB üye hem de DSYB üye olmayan işletmelerin çoğunluğu sütünü bir ay vadeli satmaktadır.

Tablo 38. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde sütün satış şekli

Satış şekli	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Peşin	14	24.14	10	12.82	24	17.65
Bir ay vadeli	33	56.90	57	73.08	90	66.18
45 gün vadeli	11	18.97	11	14.10	22	16.18
Toplam	58	100.00	78	100.00	136	100.00

Araştırmada işletmelerin %63.24'ü süt ücretlerinin satış şekline göre zamanında ödendiğini, %30.15'i ise süt ücretlerinin zamanında ödenmediğini ifade etmişlerdir (Tablo 39). Bu durum DSYB üye işletmelerde sırası ile %58.97 ve %34.62 iken, DSYB üye olmayan işletmelerde sırası ile %68.97 ile %24.14'tür. Bu sonuçlara göre DSYB üye olmayan işletmelerin süt ücretleri daha zamanında aldığı söylenebilir. Araştırmada sattığı sütün parasını alamayan veya çok geç aldığı için sütünü satmaktan vazgeçen işletmelerin olduğu da tespit edilmiştir.

Tablo 39. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt ücretinin zamanında ödenme durumu

Zamanında ödeniyor	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	40	68.97	46	58.97	86	63.24
Hayır	14	24.14	27	34.62	41	30.15
Kısmen	4	6.90	5	6.41	9	6.62
Toplam	58	100.00	78	100.00	136	100.00

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

İşletmelerin çiğ süt satış fiyatlarına ilişkin veriler Tablo 40’da verilmiştir. DSYB üye olan işletmelerde ortalama çiğ süt satış fiyatı 1.44 TL iken, DSYB üye olmayan işletmelerde ortalama çiğ süt satış fiyatı 1.56 TL olarak belirlenmiştir. Bu sonuca göre DSYB üye olmayan işletmelerin çiğ sütü DSYB üye işletmelere göre daha yüksek fiyattan sattığı söylenebilir. Nitekim yapılan Mann-Whitney U testine sonucuna göre gruplar arasındaki fark %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Araştırmada çiftçilerin büyük bir çoğunluğu piyasadaki çiğ süt satış fiyatlarının en az 2.00 TL olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 40. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt satış fiyatı (TL/lt)

Süt fiyatı	DSYB Üyelik Durumu									
	Üye Değil					Üye				
	N	Min	Mak.	Ort.	Std. S.	N	Min	Mak.	Ort.	Std. S.
Süt fiyatı*	58	1.00	2.25	1.56	267.68	78	1.00	1.80	1.44	127.65

*Mann-Whitney U testine göre $p < 0.01$ için anlamlıdır.

İşletmelere çiğ süt satış fiyatından memnun olup olmadıkları sorulmuş ve çiftçilerin piyasa da oluşan çiğ süt fiyatları ile ilgili görüşleri alınmıştır. İşletmelerin %84.56’sının çiğ süt satış fiyatlarından hiç memnun olmadıklarını, %9.56’sı az memnun olduklarını ve %5.88’i memnun olduklarını ifade etmişlerdir. DSYB üye işletmelerin %89.74’ü, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %77.59’u süt satış fiyatlarından hiç memnun olmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 41). Bu sonuçlara göre DSYB üye olmayan işletmelerin az da olsa DSYB üye olan işletmelere göre süt satış fiyatlarından memnun oldukları söylenebilir. [Bulut \(2017\)](#) tarafından yapılan çalışmada kooperatife üye süt sığırcılığı işletmelerinin %64.4’ünün belirlenen süt fiyatlarından memnun olmadıkları belirlenmiştir.

Tablo 41. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt fiyatlarından memnun olup olmama durumu

Memnuniyet	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Hiç memnun değil	45	77.59	70	89.74	115	84.56
Az memnun	8	13.79	5	6.41	13	9.56
Memnun	5	8.62	3	3.85	8	5.88
Toplam	58	100.00	78	100.00	136	100.00

İşletmelerin ihtiyaçları olduğunda süt sığırcılığı ile ilgili teknik bilgiyi nereden aldıkları incelendiğinde, işletmelerin en önemli bilgi kaynaklarının sırasıyla özel veterinerler, il ve ilçe müdürlüğündeki uzmanlar ile komşu ve akrabalar olduğu belirlenmiştir. Araştırmada işletmelerin yaklaşık %25.0’i herhangi bir bilgi kaynağına gerek

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

duymadığını kendi bilgilerinin yeterli olduğunu ifade etmiştir. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin bilgi kaynakları incelendiğinde, DSYB üye işletmelerin en önemli bilgi kaynağı özel veterinerler iken, DSYB üye olmayan işletmelerin en önemli bilgi kaynağı işletme sahibinin kendisidir. DSYB üye olan işletmelerin sadece %8.99'u bilgi kaynağı olarak Birlikten faydalanmaktadır (Tablo 42). Bu sonuca göre Birliğin üyelerini bilgilendirme konusunda daha aktif olması, üyeleriyle daha sıkı iletişim kurması gerekmektedir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin en önemli bilgi kaynaklarının üyesi oldukları Birlik ve işletme sahibinin kendisi olduğu tespit edilmiştir. [Bulut \(2017\)](#) tarafından yapılan çalışmada kooperatif ortağı süt sığırcılığı işletmelerinin en önemli bilgi kaynaklarının özel veterinerler olduğu belirlenmiştir. [Özduran \(2011\)](#) tarafından yapılan çalışmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin en önemli bilgi kaynaklarının il ve ilçe müdürlüklerindeki uzmanlar olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 42. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde bilgi kaynakları

Bilgi kaynakları	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
İl ve ilçe müdürlüklerindeki uzmanlardan	12	13.48	15	16.85	27	15.17
Komşu akraba vs.	14	15.73	8	8.99	22	12.36
Üyesi olunan birlik ve koop.	3	3.37	8	8.99	11	6.18
Yazılı görsel medyadan	7	7.87	7	7.87	14	7.87
Tarım danışmanlarından	2	2.25	3	3.37	5	2.81
İnternette	3	3.37	1	1.12	4	2.25
Kendi bilgilerimden	26	29.21	18	20.22	44	24.72
Özel veterinerlerden	22	24.72	29	32.58	51	28.65
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmada süt sığırcılığı ile ilgili birtakım sorunlar belirlenmiş ve bu sorunlara işletmelerin ne ölçüde katılıp katılmadıkları beşli likert ölçeği kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Likert ölçeği ilk olarak tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş olsa da, tutumların yanı sıra psikolojik değişkenleri ölçmek için de kullanılmaktadır. Bireylerin tepkilerine dayanan likert tipi ölçeklere kişiler hakkında bilgi edinmek istendiğinde yaygın bir şekilde başvurulur ([Başman, 2014](#)).

Likert-tipi sorular araştırılan konuya yönelik tutum veya görüş belirten bir ifade ve bu ifadeye katılım düzeyini gösteren seçenekler içerir. Bu seçenekler 'en yüksekten en düşüğe' veya 'en iyiden en kötüye' doğru dereceli bir şekilde sıralanır. Analiz sürecinde bu

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

seçenekler derecelerine göre birer sayısal değer atanarak kodlanır ve böylece nitel veri nicel veriye dönüştürülerek analiz edilir (Turan ve ark. 2015).

Araştırmada süt sığırcılığı ile ilgili sorunlara çiftçilerin ne ölçüde katılıp katılmadıkları Tablo 43'te verilmiştir. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletmecilerin büyük kısmının süt sığırcılığı ile ilgili olarak gördüğü öncelikli sorun köylerinde süt toplama merkezi ile soğuk zincirin olmaması ve süt satacak firma sayısının çok az olması hatta olmamasıdır. Gerek DSYB üye olan gerekse üye olmayan işletmelerin büyük ölçüde yaşadıklarını belirttikleri diğer sorunlar ise sırasıyla, devletin yaptığı hayvancılık desteklerinin az olması, girdi fiyatlarının yüksekliği, finansman sorunu, suni tohumlama hizmetlerinin yetersiz ve pahalı olması, sütü pazarlama ve örgütlenme sorunlarıdır. Hem DSYB üye hem de üye olmayan işletmeler, alt yapı (ahır, depo vs.), arazi yokluğu, damızlık temini, teknik konularda yetersizlik, salgın hastalık, veteriner hizmetleri ve buzağı ölümü gibi konularda fazla sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Özüdoğru (2010) tarafından Amasya'da DSYB üye olan ve olmayan işletmelerle yapılan çalışmada, hem üye olan hem de üye olmayan işletmeler, devletin hayvancılığa yaptığı desteklerin yetersiz olması ve yüksek girdi fiyatları en önemli sorunlar olarak ifade edilmiştir.

Tablo 43. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde süt sığırcılığı ile ilgili sorunlara yönelik görüşleri

Sorunlar	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S
Yem bitkileri yetiştirecek arazim yok	2.13	1.66	2.31	1.62	2.22	1.64
Damızlık temininde güçlükler yaşıyorum	2.16	1.42	2.20	1.46	2.18	1.43
Yüksek girdi fiyatları (yem vs.) üretimimi olumsuz etkiliyor	3.75	1.60	4.08	1.38	3.92	1.50
Teknik konularda bilgi yetersizliği yaşıyorum	2.43	1.31	2.46	1.33	2.44	1.32
Salgın hastalıklar ve ölümler süt üretimimi olumsuz etkiliyor	2.56	1.41	2.71	1.25	2.63	1.33
Alt yapı sorunlarım var (Ahır, Depo vs.)	1.98	1.41	2.24	1.44	2.11	1.42
Süt bedellerini zamanında alamıyorum	2.45	1.79	2.44	1.69	2.44	1.72
Ürettiğim çiğ sütü pazarlamada sorunlar yaşıyorum	3.58	1.40	3.59	1.43	3.58	1.41
Aile tüketimi dışında ticari olarak satacak süt üretemiyorum*	2.96	1.75	2.18	1.63	2.58	1.73
Devletin yaptığı hayvancılık desteklemelerini yetersiz buluyorum	4.04	1.11	4.13	1.10	4.09	1.10
Finansman sorunları yaşıyorum	3.82	1.30	3.84	1.17	3.83	1.23

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Suni tohumlama hizmetleri yeterli değil ve pahalı	3.61	1.34	3.63	1.36	3.62	1.34
Örgütlenme sorunu yaşıyoruz (kooperatif ve birlik vb.)	3.40	1.29	3.26	1.39	3.33	1.33
Çiğ sütü satacağımız firma çok az	4.36	.88	4.18	1.02	4.27	.95
Süt toplama merkezi ve soğuk zincir yok	4.45	1.10	4.48	.88	4.47	.99
Veteriner hizmetlerine erişimde sorunlar yaşıyorum	2.42	1.55	2.28	1.38	2.35	1.47
Buzağı ölümleri çok sık görülüyor	2.56	1.41	2.52	1.39	2.54	1.39

1)Hiç katılmıyorum 2)Biraz katılıyorum 3)Kararsızım 4)Büyük ölçüde katılıyorum 5)Kesinlikle katılıyorum

*Mann-Whitney U testine göre $p < 0,01$ için anlamlıdır.

Araştırmada gelecek yıllarda işletmelerin süt sığırıcılığı faaliyetine devam edip etmeme ile ilgili görüşleri Tablo 44'te verilmiştir. DSYB üye olan işletmelerin %15.73'ü gelecek yıllarda süt sığırıcılığı faaliyetini kesinlikle bırakacağını, %41.57'si başka yapacağı iş olmadığı için mecburen devam edeceğini, %17.98'i kesinlikle devam edeceğini ve fırsatı olduğunda işletmeyi büyüteceğini ve %10.11'i devam edeceğini ancak işletmeyi küçültmeyi düşündüğünü belirtmiştir. DSYB üye olmayan işletmelerin %14.61'i gelecek yıllarda süt sığırıcılığı faaliyetini kesinlikle bırakacağını, %31.46'sı başka yapacağı iş olmadığı için mecburen devam edeceğini, %25.84'ü kesinlikle devam edeceğini ve fırsatı olduğunda işletmeyi büyüteceğini ve %6.74'ü devam edeceğini ancak işletmeyi küçültmeyi düşündüğünü ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB üye işletmelerin, üye olmayan işletmelere göre süt sığırıcılığı faaliyetinden daha az memnun olduğu ve gelecekte süt sığırıcılığı faaliyetlerine daha az vakit ayıracakları söylenebilir. [Gençdal \(2010\)](#) tarafından Van ilinde kooperatife ortak olan ve olmayan süt sığırıcılığı işletmeleri ile yaptığı çalışmada kooperatife ortak olan işletmelerin %8.11'inin, ortak olmayan işletmelerin ise %6.82'sinin gelecek yıllarda süt sığırıcılığı faaliyetini bırakmayı düşündüğünü tespit etmiştir. [Akkurt \(2014\)](#) tarafından Isparta'da yapılan çalışmada işletmelerin %35.0'inin işletmeyi büyütmeyi düşündüğü bunların %36.09'unun DSYB üye, %32.84'ünün ise DSYB üye olmayan işletmeler olduğunu tespit etmiştir. [Baş Hozman \(2014\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada DSYB üye işletmelerin %25.6'sı süt sığırıcılığını bırakacağını ifade etmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 44. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin gelecek yıllarda süt sığırcılığına devam edip etmeme ile ilgili görüşleri

	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Kesinlikle bırakmayı düşünüyorum	13	14.61	14	15.73	27	15.17
Yapacak başka işim yok, o nedenle devam etmeye mecburum	28	31.46	37	41.57	65	36.52
Bu haliyle devam etmeyi düşünüyorum	19	21.35	13	14.61	32	17.98
Devam edeceğim hatta fırsat bulduğumda kapasitemi arttırmayı düşünüyorum	23	25.84	16	17.98	39	21.91
Devam edeceğim ancak kapasitemi azaltmayı düşünüyorum	6	6.74	9	10.11	15	8.43
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmada işletmelerin süt sığırcılığı ile ilgili sahip oldukları alet ekipman veya uyguladıkları bir takım yeniliklere göre işletmelerin yenilikçi olup olmadığı belirlenmeye çalışılmış ve bu sonuçlar Tablo 45'te verilmiştir. Araştırmada DSYB üye işletmelerin %44.94'ü süt sağım makinesine sahipken, DSYB üye olmayan işletmelerin %28.09'u süt sağım makinesine sahiptir. Buna göre DSYB üye işletmeler süt sağım makinesine sahip olma oranı daha yüksektir. Mann-Whitney U testi sonucuna göre de gruplar arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca süt sağım makinesine sahip olma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu sonuca göre sağım makinesine sahip olan işletmelerin DSYB üye olma oranlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

DSYB üye işletmelerin %1.12'si, DSYB üye olmayan işletmelerin %6.74'ü süt soğutma tankına sahiptir. [Akkurt \(2014\)](#) tarafından Isparta'da yapılan çalışmada birliğe üye işletmelerin %11.3'ünün, birliğe üye olmayan işletmelerin ise %3'ünün soğutma tankına sahip olduğu tespit edilmiştir. DSYB üye olan ve olmayan tüm işletmelerde otomatik gübre sıyrıcı yoktur. [Önal ve Özder \(2008\)](#) tarafından yapılan çalışmada da DSYB üye işletmelerde otomatik gübre sıyrıcı bulunmadığı tespit edilmiştir.

DSYB üye işletmelerin %2.25'inde, DSYB üye olmayan işletmelerin 5.62'sinde otomatik suluk vardır. Aynı şekilde DSYB üye işletmelerin %1.12'sinde, DSYB üye

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

olmayan işletmelerin %4.49'unda kaşıyıcı vardır. DSYB üye işletmelerin %13.48'inde, DSYB üye olmayan işletmelerin %8.99'unda buzağı ünitesi vardır. DSYB üye işletmelerin %4.49'unda, DSYB üye olmayan işletmelerin %3.37'sinde karantina alanı vardır. DSYB üye işletmelerin %4.49'unda, DSYB üye olmayan işletmelerin %2.25'inde doğumhane vardır. DSYB üye ve üye olmayan işletmelerin %71.91'inde yem deposu vardır.

DSYB üye işletmelerin %58.43'ü, DSYB üye olmayan işletmelerin %33.71'i suni tohumlama yaptırmaktadır. Buna göre DSYB üye işletmelerin suni tohumlama yaptırma oranı daha yüksektir. Mann-Whitney U testi sonucuna göre de gruplar arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca suni tohumlama yaptırma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$). Bu sonuca göre suni tohumlama yaptıran işletmelerin DSYB üye olma oranlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. [Gençdal \(2010\)](#) tarafından Van ilinde kooperatife ortak olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmeleri ile yaptığı çalışmada, kooperatife ortak olan işletmelerin %97.30'unun, ortak olmayan işletmelerin ise sadece %11.36'sının suni tohumlama yaptırdığını, [Gül \(2014\)](#) tarafından yapılan çalışmada da DSYB üye işletmelerin %98.3'ünün, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %84.4'ünün suni tohumlama yaptırdığı tespit edilmiştir. Araştırmada DSYB üye işletmelerin %46.07'sinin, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %39.33'ünün silaj kullandığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin yarıya yakınının silaj kullandıkları söylenebilir (Tablo 45).

Süt sığırcılığında ineklerin besin ihtiyacı laktasyon durumu ve gebeliğe göre değişim göstermektedir. Bu dönemleri dikkate alarak yapılacak besleme faaliyetleri işletmelerin gelir ve giderlerini önemli oranda etkilemektedir. Araştırmada işletmelere hayvanlarını beslerken verime göre besleme yapıp yapmadıkları sorulmuştur. DSYB üye işletmelerde işletmelerin %25.84'ü, DSYB üye olmayan işletmelerde ise işletmelerin %19.10'u verime göre besleme yaptıklarını belirtmişlerdir (Tablo 45). Bu sonuçlara göre işletmelerin önemli bir çoğunluğunun besleme yaparken verime göre besleme yapmadıkları söylenebilir. [Önal ve Özder \(2008\)](#) tarafından Edirne'de ve [Baş Hozman \(2014\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmalarda DSYB üye işletmelerin sırasıyla %19.3'ü ve %39.85'inin verime göre besleme yaptıkları belirlenmiştir. Gruplar arasına fark olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$). Ayrıca verime göre besleme ile DSYB üye olup olmama

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre verime göre besleme yapma ile DSYB üye olma arasında ilişki olmadığı söylenebilir.

Tablo 45. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin sahip oldukları veya kullandığı yenilikler

Yenilik		DSYB Üyelik Durumu					
		Üye Değil		Üye		Toplam	
		Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Sağım makinesi*	Hayır	64	71.91	49	55.06	113	63.48
	Evet	25	28.09	40	44.94	65	36.52
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Süt soğutma tankı	Hayır	83	93.26	88	98.88	171	96.07
	Evet	6	6.74	1	1.12	7	3.93
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Gübre sıyırıcı	Hayır	89	100.00	89	100.00	178	100.00
	Evet	0	.00	0	.00	0	.00
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Otomatik suluk	Hayır	84	94.38	87	97.75	171	96.07
	Evet	5	5.62	2	2.25	7	3.93
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Kaşıyıcı	Hayır	85	95.51	88	98.88	173	97.19
	Evet	4	4.49	1	1.12	5	2.81
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Buzağı ünitesi	Hayır	81	91.01	77	86.52	158	88.76
	Evet	8	8.99	12	13.48	20	11.24
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Karantina alanı	Hayır	86	96.63	85	95.51	171	96.07
	Evet	3	3.37	4	4.49	7	3.93
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Doğumhane	Hayır	87	97.75	85	95.51	172	96.63
	Evet	2	2.25	4	4.49	6	3.37
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Yem deposu	Hayır	25	28.09	25	28.09	50	28.09
	Evet	64	71.91	64	71.91	128	71.91
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Suni tohumlama*	Hayır	59	66.29	37	41.57	96	53.93
	Evet	30	33.71	52	58.43	82	46.07
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Tarım sigortası*	Hayır	80	89.89	69	77.53	149	83.71
	Evet	9	10.11	20	22.47	29	16.29
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Ahır havalandırması	Hayır	7	7.87	4	4.49	11	6.18
	Evet	82	92.13	85	95.51	167	93.82
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Silaj kullanımı	Hayır	54	60.67	48	53.93	102	57.30
	Evet	35	39.33	41	46.07	76	42.70
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Uzmanlardan teknik destek	Hayır	13	14.61	19	21.35	32	17.98

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

	Evet	76	85.39	70	78.65	146	82.02
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Verime göre besleme	Hayır	72	80.90	66	74.16	138	77.53
	Evet	17	19.10	23	25.84	40	22.47
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

*Mann-Whitney U testine göre ortalamalar arasında fark %5 düzeyinde anlamlıdır

Araştırmada DSYB üye işletmelerin %25.84'ünün, DSYB üye olmayan işletmelerin ise %19.10'unun son bir yıl içinde tarımsal kredi kullandıkları tespit edilmiştir. [Tatar \(2007\)](#) tarafından Ankara ve Aksaray illerinde DSYB üye işletmelerle yapılan çalışmada işletmelerin kredi kullanım oranı sırasıyla %40.3 ve %31.0 olarak belirlenmiştir. Tarımsal kredi kullanımı ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuca göre kredi kullanımı DSYB üye olup olmama arasında ilişki yoktur.

Tablo 46. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal kredi kullanım durumu

Kredi kullanma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	17	19.10	23	25.84	40	22.47
Hayır	72	80.90	66	74.16	138	77.53
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$\chi^2=1.16$ $0.281>0.05$

Kredi kullanan işletmelerin kredi kaynakları incelendiğinde ilk sırada Ziraat Bankası gelmektedir. DSYB üye işletmelerin %56.52'si Ziraat Bankası'ndan, %39.13'ü Tarım Kredi Kooperatifinden kredi kullanırken, DSYB üye olmayan işletmelerin %47.06'sı hem Ziraat Bankası hem de Tarım Kredi Kooperatifinden kredi kullandıkları tespit edilmiştir (Tablo 47).

Tablo 47. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal kredi kullananların kredi kaynakları

Kredi kaynağı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Ziraat Bankası	8	47.06	13	56.52	21	52.50
Özel Bankalar	1	5.88	1	4.35	2	5.00
Tarım Kredi kooperatifi	8	47.06	9	39.13	17	42.50
Toplam	17	100.00	23	100.00	40	100.00

4.3. Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Hakkında Üyelerin Görüşleri

Tarımsal üretimi arttırmanın, kaliteli ürün elde etmenin ve tarım ile uğraşanların yaşam düzeylerini yükseltmenin en önemli yollarından biri, üreticilerin etkili bir biçimde örgütlenmesidir. Hayvan yetiştiricilerinin içinde bulunduğu sorunların çözümünde en etkili yol yetiştiricilerin bir kooperatif ya da birlik çatısı altında örgütlenmeleridir. Böylece üreticilerin hem birey olarak çözemedikleri sorunları daha kolay giderebilmeleri, hem de devletin örgütlü üreticilere tanıdığı birtakım teşviklerden daha kolay yararlanmaları sağlanabilir. Araştırmada DSYB üye işletmelerin üyelik süreleri 1 yıl ve 20 yıl arasında değişmekte olup ortalama üyelik süresi 7.82 yıl olarak belirlenmiştir. Araştırmada DSYB üye olan işletmeler üyelik sürelerine göre 3 gruba ayrılmıştır. Üyelik süresi 1-5 yıl olan işletmeler birinci grubu, üyelik süresi 6-10 yıl olan işletmeler ikinci grubu ve üyelik süresi 10 yıl ve üzeri işletmeler üçüncü grubu oluşturmaktadır. İşletmelerin gruplara göre dağılımı Tablo 48’de verilmiştir.

Tablo 48. DSYB üye olan işletmelerin üyelik sürelerine göre dağılımı

Üyelik süresi	Frekans	%
1-5 yıl	37	41.6
6-10 yıl	32	36.0
10 yıl ve üzeri	20	22.4
Toplam	89	100.0

İşletmelerin DSYB hangi vasıta ile üye oldukları Tablo 49’da verilmiştir. İşletmelerin %55.05’i kendisinin Birliğe giderek üye olduğunu, %23.60’ı Birlik yetkililerinin aracılığı ile ve %21.35’i komşu ve akrabalar vasıtasıyla birliğe üye olduklarını ifade etmişlerdir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada işletmelerin %70.37’sinin kendi başvurusuyla, %18.52’sinin birliğin köyü ziyaret etmesi yoluyla ve %11.11’inin komşu ve akraba aracılığıyla üye oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 49. İşletmelerin DSYB’ne üye olma vasıtaları

Hangi vasıta ile üye olduğu	Frekans	%
Birlik yetkilileri köyümüze geldi	21	23.60
Komşu ve akraba aracılığıyla	19	21.35
Kendim başvurdum	49	55.05
Toplam	89	100.00

Araştırmada işletmelere neden ve hangi beklentilerle DSYB üye oldukları sorulmuş ve işletmelerin DSYB’den beklentileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. İşletmelerin DSYB üye olmalarını sağlayan en etkili faktörler sırasıyla; hayvanlarının soy kütüğü kayıtlarının

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

tutulması ve hayvancılık desteklerinden daha fazla faydalanmaktır. Üye olmaya büyük ölçüde etkili olan faktörler; hayvan sağlığı ve suni tohumlama hizmeti almak ve ürünümü (süt ve canlı hayvan) daha kolay pazarlamaktır. İşletmelerin üye olma nedenleri arasında en az etkili olan faktörler ise sırasıyla; çiğ süt analizi hizmeti almak ve makine ekipman sağlamak olarak belirlenmiştir (Tablo 50). Üye olma nedenleri açısından gruplar arasında fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile test edilmiş ve gruplar arasında fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Özudoğru (2010) ve Gül (2014) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada işletmelerin DSYB üye olmasında en etkili faktörler sırasıyla desteklerden daha fazla faydalanmak ve ürünlerini daha kolay pazarlamak olduğu belirlenmiştir. Akkurt (2014) tarafından Isparta’da yapılan çalışmada da desteklerden faydalanmak, kredi çekmek ve üretilen ürünleri daha kolay pazarlamak işletmelerin birliğe üye olmasında en etkili faktörler olduğu ifade edilmiştir. Baş Hozman (2014) tarafından Sivas’ta yapılan çalışmada işletmelerin %64.0’ü desteklerden daha fazla faydalanmak ve %34.5’i damızlık hayvanlar daha kolay temin edildiği için Birliğe üye oldukları belirlenmiştir.

Tablo 50. İşletmelerin DSYB üye olma nedenleri

Faktörler	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S
Hayvancılık desteklerinden daha fazla miktarda faydalanmak*	4.19	1.10	4.28	0.99	4.55	0.69	4.30	0.98
Ürünümü (süt ve canlı hayvan) daha kolay pazarlamak*	4.11	1.20	4.09	.93	4.00	0.73	4.08	1.00
Damızlık hayvan teminin edebilmek*	3.32	1.43	3.97	1.26	3.70	1.17	3.64	1.33
Üretim girdilerini daha kolay ve ucuz temin etmek*	2.46	1.56	2.50	1.61	2.80	1.74	2.55	1.60
Tarımsal danışmanlık hizmeti almak*	1.86	1.27	2.41	1.48	2.55	1.50	2.21	1.42
Hayvanlarımın soy kütüğü kayıtlarının tutulması*	4.30	0.62	4.44	0.80	4.15	0.67	4.31	0.70
Çiğ süt analizi hizmeti almak*	1.49	1.10	1.84	1.30	1.60	1.14	1.64	1.18
Makine ve ekipman sağlamak*	1.49	1.12	1.94	1.34	1.95	1.28	1.75	1.25
Hayvan sağlığı ve suni tohumlama hizmetleri almak*	4.00	1.35	4.19	1.06	4.40	0.75	4.16	1.14

1)Etkisiz 2)Biraz etkili 3)Kararsızım 4)Büyük ölçüde etkili 5)Çok etkili

* Kruskal Wallis testine göre ortalamalar arasında fark yoktur.

Araştırmada işletmelerin %6.74’ü beklentilerinin karşılandığını, %24.72’si beklentilerinin kısmen karşılandığını ve %68.54’ü ise beklentilerinin karşılanmadığını ifade

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

etmiştir (Tablo 51). Bu sonuçlara göre işletmelerin önemli bir kısmının beklentilerinin gerçekleşmediği söylenebilir. Aksoy ve Denizli (2012) tarafından Erzurum’da yapılan çalışmada DSYB üyesi işletmelerin %61.3’ü, Özyılmaz (2010) tarafından Ankara’da yapılan çalışmada DSYB üyesi işletmelerin %67.5’i, Özdoğan (2011) tarafından Zonguldak’ta yapılan çalışmada ise DSYB üyesi işletmelerin %45.8’i ve Akkurt (2014) tarafından Isparta’da yapılan çalışmada DSYB üyesi işletmelerin %20.30’u Birliğin beklentilerini karşıladığını ifade etmişlerdir.

Tablo 51. DSYB’nin süt sığırcılığı ile ilgili beklentileri karşılama durumu

Beklentilerin karşılama durumu	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	2	5.41	2	6.25	2	10.00	6	6.74
Hayır	27	72.97	24	75.00	10	50.00	61	68.54
Kısmen	8	21.62	6	18.75	8	40.00	22	24.72
Toplam	37	100.00	32	100.00	20	100.00	1089	100.00

DSYB’den beklentilerinin karşılanmadığını düşünen işletmeler buna neden olarak ilk sırada yeterince hizmet alamadıklarını göstermişlerdir. Diğer nedenler sırasıyla birlik yönetiminden memnun olmama ve üyelik ücretlerinin yüksek olması şeklindedir (Tablo 52). Özdoğan (2010) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Tablo 52. İşletmelerin beklentilerini karşılanmama nedenleri

Faktörler	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S
Yeterince hizmet alamıyorum*	4.44	0.97	4.21	1.41	4.20	1.23	4.31	1.19
Ürün bedelleri zamanında ödenmiyor*	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
Birlik yönetiminden memnun değilim*	3.48	1.58	3.54	1.47	3.80	1.75	3.56	1.54
Damızlık hayvanlar kaliteli değil*	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
Üyelik ücreti çok yüksek*	2.89	1.40	2.33	1.49	2.80	1.55	2.66	1.46

1)Etkisiz 2)Biraz etkili 3)Kararsızım 4)Büyük ölçüde etkili 5)Çok etkili

* Kruskal Wallis testine göre ortalamalar arasında fark yoktur.

Damızlık Sığır Yetiştiricileri İl Birliklerinin faaliyetlerinin bazıları aşağıda belirtilmiş olup, bu faaliyetleri ne ölçüde yerine getirdikleri ile ilgili olarak işletmelerin görüşleri Tablo 53’te verilmiştir. İşletmelere göre DSYB’nin en çok yerine getirdiği faaliyet soy kütüğü kayıtlarıdır. İşletmelere göre yeni doğan buzağların küpelenmesi de en çok

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

yerine getirilen faaliyetler arasında iken bu faaliyetin tarım ilçe müdürlüğü sorumluluğuna verilmesi nedeniyle artık bu faaliyeti yerine getirmediği ifade edilmiştir. DSYB'nin çok az veya yerine getirmediği faaliyetler veteriner ve suni tohumlama hizmetleri, girdi temini, yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık ve damızlık hayvan temini ve satışlarıdır. Bu sonuçlara göre birliğin faaliyetlerini yerine getirme düzeyinin oldukça düşük olduğu söylenebilir. Nitekim işletmelerin yaklaşık olarak üçte ikisi de birlikten beklentilerinin gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir. [Aksoy ve Denizli \(2012\)](#) tarafından Erzurum'da yapılan çalışmada Birliğin en az veya hiç yapmadığı faaliyetlerin sırasıyla yeni işletmelerin plakalandırılması, inekleri dış görünüş özelliklerine göre sınıflandırma ve damızlık hayvan temini ve satışı olduğu belirlenmiştir. [Özyılmaz ve Özudoğru \(2011\)](#) tarafından Ankara'da yapılan çalışmada da işletmelerin DSYB'den en az aldıkları hizmetin damızlık satışı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 53. DSYB'nin faaliyetlerini yerine getirme durumu ile ilgili işletmelerin görüşleri

Faaliyetler	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S	Ort.	Std.S
Soy kütüğü kaydı*	4.14	1.29	4.19	1.00	3.95	1.05	4.11	1.13
Yeni doğan buzağların küpelenmesi*	3.27	1.54	3.44	1.37	3.45	1.36	3.37	1.43
Aylık süt verim kayıtları ve süt ölçüm denetlemeleri*	2.30	1.58	2.50	1.68	2.30	1.59	2.37	1.61
Buzağılama, tohumlama ve sürü hareket kayıtları*	2.97	1.54	2.66	1.56	2.10	1.29	2.66	1.51
Yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık*	1.27	0.77	1.50	1.05	1.70	1.03	1.45	0.94
Girdi temini (sperma, küpe, süt ölçüm kovanı vb.)*	1.49	0.87	1.63	1.13	1.30	0.73	1.49	0.94
Veteriner ve suni tohumlama hizmetleri*	2.08	1.26	2.16	1.48	2.05	1.39	2.10	1.36
Damızlık hayvan temini ve satışı*	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00

1)Hiç 2)Biraz 3)Kararsızım 4)Büyük ölçüde 5)Çok

* Kruskal Wallis testine göre ortalamalar arasında fark yoktur.

Araştırmada işletmelere DSYB'ne üye olduktan sonra gelirlerinizde artış olup olmadığı sorulmuş ve işletmelerin %15.73'ü gelirlerinde bir artış olduğunu ifade etmiştir. Gelirlerinde artış olduğunu ifade eden işletmelerin %57.14'ü gelirlerinin artmasında DSYB üye olmanın önemli bir katkısı olduğunu belirtmiştir. İşletmelerin büyük çoğunluğunda Birliğe üyelik gelir artışı sağlamamıştır. Bu durum Birlik faaliyetlerinin etkinliğinin

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

incelenmesini, eksik yanlarının tespit edilmesini ve üyelerinin ihtiyaçlarıyla daha yakından ilgilenmesi gerektiğini düşündürmüştür. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada işletmelerin %93.98’i gelirlerinin artışından DSYB’nin rolü olduğunu ifade etmiştir. [Özduran \(2011\)](#) tarafından Zonguldak’ta yapılan çalışmada da işletmelerin %26.4’ünün DSYB üye olduktan sonra gelirlerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada DSYB’nin üyelerine yönelik olarak süt sığırcılığı ile ilgili teknik konularda eğitim çalışması düzenleyip düzenlemediği sorulmuş ve işletmelerin %22.47’si, DSYB’nin üyelerine süt sığırcılığı ile ilgili teknik konularda eğitim çalışmaları düzenlediğini belirtmiştir. Üyelik süresi 1-5 yıl olan işletmelerin %8.11’i, üyelik süresi 6- 10 yıl olan işletmelerin %25.0’i ve üyelik süresi 10 yıl ve üzeri olan işletmelerin %45.0’i DSYB’nin süt sığırcılığı ile ilgili konularda eğitim çalışması düzenlediğini ifade etmiştir (Tablo 54). Bu sonuçlara göre işletmelerin üyelik süresi arttıkça Birliğin eğitim çalışması düzenlediğini ifade etme oranları artmaktadır. Nitekim yapılan Kruskal Wallis test sonuçlarına göre de gruplar arasındaki fark %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p<0.01$).

Tablo 54. DSYB’nin süt sığırcılığı ile ilgili teknik konularda eğitim düzenlemesi durumu

	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	3	8.11	8	25.00	9	45.00	20	22.47
Hayır	34	91.89	24	75.00	11	55.00	69	77.53
Toplam	37	100.00	32	100.00	20	100.00	89	100.00

*Kruskal Wallis testine göre gruplar arasındaki fark %1 düzeyinde anlamlıdır.

Araştırmada işletme sahiplerine DSYB’ne üye olduktan sonra süt sığırcılığı ile ilgili olarak bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında olumlu yönde bir gelişme olup olmadığı sorulmuş ve işletmelerin Birliğe üye olduktan sonraki durumları analiz edilmiştir. İşletmelerin %13.48’i DSYB’ne üye olduktan sonra süt sığırcılığı ile ilgili olarak bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında olumlu değişiklik olduğunu ifade ederken %86.52’si bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında herhangi bir olumlu değişimin olmadığını ifade etmişlerdir (Tablo 55). Bu sonuçlara göre işletmelerin büyük çoğunluğunun süt sığırcılığı ile ilgili bilgi, beceri ve teknoloji kullanım düzeylerine, DSYB’nin olumlu bir etkisi olmadığı söylenebilir. DSYB üyelik süresi arttıkça süt sığırcılığı ile ilgili bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında olumlu değişiklik oldu diyenlerin oranı artmış olsa da istatistiki olarak bu fark anlamlı değildir ($p>0.05$). [Özduran \(2011\)](#) tarafından Zonguldak’ta yapılan çalışmada

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

işletmelerin %29.2'sinin, DSYB üye olduktan sonra teknoloji kullanımında artış olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 55. DSYB üye olduktan sonra bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında iyileşme durumu

	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	3	8.11	4	12.50	5	25.00	12	13.48
Hayır	34	91.89	28	87.50	15	75.00	77	86.52
Toplam	37	100.00	32	100.00	20	100.00	89	100.00

*Kruskal Wallis testine göre gruplar arasındaki fark anlamlı değildir.

Araştırmada işletmelerin süt sığırcılığı ile ilgili karşılaştıkları sorunlarının çözümüne DSYB'nin katkısı olup olmadığı sorulmuş ve işletmelerin bu konudaki düşünceleri değerlendirilmiştir. İşletmelerin %10.11'i süt sığırcılığı ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümüne DSYB'nin yardımcı olduğunu, %20.22'si kısmen yardımcı olduğunu ve %69.66'sı yardımcı olmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre işletmelerin önemli bir kısmı süt sığırcılığı ile ilgili karşılaştıkları sorunların çözümüne DSYB'nin yardımcı olmadığını veya katkı sağlamadığını düşünmektedir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada işletmelerin %97.53'ü, [Baş Hozman \(2014\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada işletmelerin %24.8'i ve [Kavukçu \(2018\)](#) tarafından Amasya'nın Merzifon ilçesinde yapılan çalışmada işletmelerin %80,3'ü sorunlarının çözümünde birliğin kendilerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 56. DSYB'nin süt sığırcılığı ile ilgili sorunların çözümüne katkısı olup olmama durumu

Sorunlara yardımcı olma	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	2	5.41	3	9.38	4	20.00	9	10.11
Hayır	25	67.57	24	75.00	13	65.00	62	69.66
Kısmen	10	27.03	5	15.63	3	15.00	18	20.22
Toplam	37	100.00	32	100.00	20	100.00	89	100.00

*Kruskal Wallis testine göre gruplar arasındaki fark anlamlı değildir.

Araştırmada işletmelerin %7.87'si DSYB'ni başarılı bulurken, %15.73'ü kısmen başarılı ve %76.40'ı başarısız bulmaktadır (Tablo 57). Bu sonuçlara göre işletmelerin önemli bir kısmı DSYB'ni başarılı bulmamaktadır. İşletmelerin DSYB'ni başarılı bulmamalarındaki en önemli nedenin, DSYB'nin işletmelerin beklentilerini yeterince

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

karşılamamış olması olduğu tespit edilmiştir. [Demirbük ve Kızılaslan \(2020\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada işletmelerin %62.77'si DSYB'ni başarısız, [Akkurt \(2014\)](#) tarafından Isparta'da yapılan çalışmada işletmelerin %74.7'si ve [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada işletmelerin %95.06'si DSYB'ni başarılı bulduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre literatürde de DSYB'ni başarılı ve başarısız bulma oranlarının değişkenlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 57. DSYB üye işletmelerin DSYB'ni başarılı bulup bulmama durumu

Başarı durumu	DSYB üyelik Süresi							
	1-5 yıl		6-10 yıl		10 yıl ve üzeri		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	3	8.11	2	6.25	2	10.00	7	7.87
Hayır	27	72.97	27	84.38	14	70.00	68	76.40
Kısmen	7	18.92	3	9.38	4	20.00	14	15.73
Toplam	37	100.00	32	100.00	20	100.00	89	100.00

*Kruskal Wallis testine göre gruplar arasındaki fark anlamlı değildir.

4.4. Van Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan İşletmelerin Tarımsal Desteklerle İlgili Görüşleri ve Yararlanma Düzeyleri

Araştırmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden faydalanma düzeyleri incelenmiş ve Birliğe üye olup olmamanın faydalanılan destek üzerine etkili olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada DSYB üye işletmelerin %95.51'i, üye olmayan işletmelerinde %84.27'si tarımsal desteklerden faydalanmaktadır (Tablo 58). Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye olan işletmelerin tarımsal desteklerden daha fazla oranda faydalandığı söylenebilir. Tarımsal desteklerden faydalanma düzeyleri arasında gruplara göre fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki fark istatistiki olarak %5 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Tarımsal desteklerden faydalanma ile DSYB üye olup olmama arasındaki ilişki khi kare bağımsızlık testi ile test edilmiş ve sonuç %5 düzeyinde anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuca göre DSYB üye olup olmama ile tarımsal desteklerden faydalanma arasında bir ilişki vardır. DSYB üye olan işletmelerin desteklerden daha fazla oranda yararlandığı söylenebilir.

Tablo 58. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden faydalanma durumu

Destekten faydalanma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	75	84.27	85	95.51	160	89.89
Hayır	14	15.73	4	4.49	18	10.11
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

*Mann-Whitney U testine göre ortalamalar arasında fark %5 düzeyinde anlamlıdır

Tarımsal desteklerden faydalanamayan işletmelere, desteklerden neden faydalanamadıkları sorulmuş ve en önemli nedenin hayvancılık destekleri için, işletmelerinin küçük olması, bitkisel üretim destekleri için ise arazilerin tapu sorunu nedeniyle, bunun yanı sıra işletmelerin desteklerden haberdar olmamaları nedeniyle tarımsal desteklerden faydalanamadıkları belirlenmiştir (Tablo 59).

Tablo 59. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden faydalanamama nedenleri

Faktörler	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Desteklerden haberim olmadı	4	28.57	1	25.00	5	27.78
Küçük işletme	7	50.00	2	50.00	9	50.00
Tapu sorunu	3	21.43	1	25.00	4	22.22
Toplam	14	100.00	4	100.00	18	100.00

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Hayvancılık destekleri içerisinde en önemli desteklerden biri buzağı desteği olup işletmeler için oldukça önemli bir gelir kalemi olarak görülmektedir. DSYB'ne üye işletmeler için buzağı başına 500 TL olarak verilen destek, DSYB'ne üye olmayan işletmeler için buzağı başına 350 TL olarak verilmektedir. Destekleme miktarındaki bu fark, işletmelerin DSYB'ne üye olmalarındaki en önemli nedenlerden biridir. Nitekim araştırmamızda işletmelerin DSYB'ne üye olma nedenleri arasında ilk sırada; hayvancılık desteklerinden daha fazla faydalanmak gelmektedir.

Araştırmada DSYB'ne üye işletmelerin %93.26'sının, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %71.91'inin buzağı desteğinden faydalandığı belirlenmiştir (Tablo 60). Bu sonuçlara göre, DSYB'ne üye işletmelerin buzağı desteğinden faydalanma oranlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Buzağı desteğinden faydalanma oranları arasında gruplara göre fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$). İşletmelerin DSYB'ne üye olup olamaması ile buzağı desteğinden faydalanma durumları arasında ilişki olup olmadığı khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$). Bu sonuca göre DSYB'ne üye olma buzağı desteğinden faydalanmayı arttırmaktadır. Özüdoğru (2010) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin %28.39'unun, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %22.58'inin buzağı desteğinden faydalandıkları, Tatar (2007) tarafından Ankara ve Aksaray'da yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin buzağı desteğinden faydalanma oranları sırasıyla %20.7 ve %62.0 olarak belirlenmiştir. Faydalanma oranlarının düşük olmasının en önemli nedeni buzağı desteğinin o yıllarda suni tohumlamadan doğan buzağı desteği olarak uygulanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 60. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin buzağı desteğinden faydalanma durumu

Buzağı desteği alma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	64	71.91	83	93.26	147	82.58
Hayır	25	28.09	6	6.74	31	17.42
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

*Mann-Whitney U testine göre gruplar arasında fark %1 düzeyinde anlamlıdır

Yem bitkileri üretimi doğrudan hayvansal üretim ile ilgili olduğu için araştırmada yem bitkileri desteği hayvancılık destekleri kapsamında değerlendirilmiştir. DSYB'ne üye işletmelerin %46.07'si, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %32.58'inin yem bitkileri

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

desteğinden faydalandıkları tespit edilmiştir (Tablo 61). Özudoğru (2010) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada DSYB’ne üye olan işletmelerin %74.0’ü, üye olmayan işletmelerin ise %59.26’sı, İnal (2014) tarafından Bursa’da yapılan çalışmada DSYB’ne üye işletmelerin %84.7’sinin yem bitkileri üretim desteğinden faydalandıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre Van ilindeki işletmelerin yem bitkileri desteğinden faydalanma oranlarının düşük olduğu söylenebilir. Yem bitkileri desteğinden yararlanma ile DSYB’ne üye olup olmama arasında ilişki istatistiki açıdan anlamlı değildir ($p>0.05$). Bu sonuca göre yem bitkileri desteğinden faydalanmanın DSYB’ne üye olup olmama ile ilişkisi yoktur.

Tablo 61. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin yem bitkileri desteğinden faydalanma durumu

Yem bitkileri desteği alma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	29	32.58	41	46.07	70	39.33
Hayır	60	67.42	48	53.93	108	60.67
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=3.39$ $0.06>0.05$

Süt sığırcılığında uygulanmakta olan desteklerden biri de aşı desteğidir. Aşı desteği büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarda “Brucellosis ve Şap Aşısı” olarak uygulanmaktadır. Büyükbaş hayvanlarda her iki aşı içinde hayvan başına 1.50 TL destek uygulanmaktadır (Anonim, 2020). Araştırmada işletmelere aşı desteğinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuştur. DSYB’ne üye işletmelerin %22.47’si, DSYB’ne üye olmayan işletmelerin ise %10.11’i aşı desteğinden faydalandıklarını belirtmiştir (Tablo 62). Özudoğru (2010) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada DSYB’ne üye olan işletmelerin %7.41’i, DSYB’ne üye olmayan işletmelerin %3.23’ünün aşı desteğinden faydalandığı belirtilmiştir. Aşı desteğinden yararlanma ile DSYB’ne üye olup olmama arasında ilişki istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). DSYB’ne üye olanların daha fazla oranda aşı desteğinden faydalandıkları söylenebilir.

Tablo 62. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin aşı desteğinden faydalanma durumu

Aşı desteği alma	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	9	10.11	20	22.47	29	16.29
Hayır	80	89.89	69	77.53	149	83.71
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=4.984$ $0.026<0.05$

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Direkt olarak süt sığırcılığı desteği olmamasına karşın “Besilik Erkek Sığır Desteği” de işletmeler için önemli bir destektir. Bakanlıkça onaylı kesimhanelerde kestirilmiş olan 12 aydan büyük ve karkas ağırlığı en az 200 kg olan erkek hayvanlara hayvan başına 200 TL olarak uygulanmaktadır (Anonim, 2020). Araştırmada işletmelere besilik erkek sığır desteğinden faydalanıp faydalanmadıkları sorulmuş ve sadece DSYB’ne üye işletmelerin %3.37’sinin bu destekten faydalandığı tespit edilmiştir.

Süt sığırcılığında en önemli desteklerden biri de hiç şüphesiz “süt primi” desteğidir. Süt primi desteği, üretmiş olduğu çiğ sütü makbuz karşılığında Gıda İşletme Onay Belgesine sahip bir süt işletme tesisine satmak, üretici örgütüne üye olmak ve Türk-Vet’te kayıtlı işletme olmak şartıyla verilmektedir (Anonim, 2020). Araştırmada işletmelere süt primi desteğinden faydalanıp faydalanamadıkları sorulmuş ve sadece DSYB’ne üye işletmelerin %6.74’ünün bu destekten faydalanabildiği belirlenmiştir. Özüdoğru (2010) tarafından Amasya’da yapılan çalışmada DSYB’ne üye işletmelerin %100’ü, DSYB’ne üye olmayan işletmelerin de %81.72’sinin süt priminden faydalandığı, Tatar (2007) tarafından Ankara ve Aksaray’da yapılan çalışmada DSYB’ne üye işletmelerin süt primi desteğinden faydalanma oranı sırasıyla %40.4 ve %98.6 olarak belirlenmiştir. Araştırmada süt primi desteğinden faydalanma oranının bu kadar düşük olmasının en önemli nedeni işletmelerin ürettikleri sütü, Gıda İşletme Onay Belgesine sahip bir süt işletme tesisine satamamaları nedeniyledir. Çünkü işletmelerin önemli bir kısmı sütünü bölgede soğuk zincir ve süt işleme tesislerinin yetersiz olması nedeniyle şahıslara, bakkal ve marketlere satmaktadır. Bu nedenle bu önemli destekten faydalanamamaktadırlar. İşletme sahipleri bu nedenle bölgelerinde Gıda İşletme Onay Belgesine sahip süt işletme tesislerinin sayılarının artması ve soğuk zincirin oluşturulmasını istemektedirler.

Araştırmada işletmelerin faydalandıkları hayvancılık destekleri sayılarının dağılımı Tablo 63’te verilmiştir. İşletmelerin %16.29’unun hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmadığı belirlenmiştir. Bu durum DSYB’ne üye işletmelerde %6.74 iken, DSYB’ne üye olmayan işletmelerde %25.84’tür. DSYB’ne üye işletmelerin %38.20’si bir, %37.08’i iki, %12.36’sı üç ve %5.62’si dört adet hayvancılık desteğinden faydalanırken, DSYB’ne üye olmayan işletmelerde bu durum sırasıyla %37.08, %33.71 ve %3.37 olarak gerçekleşmiştir. DSYB’ne üye olmayan işletmelerde dört adet destekten yararlanan işletme yoktur. DSYB’ne üye olup olmama ile faydalanılan destek sayısı arasında ilişki olup olmadığı khi kare test ile test edilmiş ve aradaki ilişkinin istatistiki olarak anlamlı olduğu

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

tespit edilmiştir ($p < 0.001$). Bu sonuca göre DSYB'ne üye olmanın faydalanılan destek sayısını arttırdığı söylenebilir.

Tablo 63. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları hayvancılık desteği sayısının dağılımı

Destek sayısı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Sıfır	23	25.84	6	6.74	29	16.29
Bir	33	37.08	34	38.20	67	37.64
İki	30	33.71	33	37.08	63	35.39
Üç	3	3.37	11	12.36	14	7.87
Dört	0	0.00	5	5.62	5	2.81
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

$X^2=19.695$ $0.001 < 0.05$

Araştırmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları ortalama hayvancılık desteği sayısı hesaplanmış ve Tablo 64'te verilmiştir. DSYB'ne üye işletmelerin faydalandıkları ortalama hayvancılık desteği sayısı 1.72 iken, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde bu sayı 1.15'tir. Birliğe üye olan ve olmayan işletmelerin ortalamaları arasında fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$). Bu sonuca göre DSYB'ne üye olan işletmelerin, DSYB'ne üye olmayan işletmelere göre daha fazla hayvancılık desteğinden faydalandıkları söylenebilir. Bu sonuç beklentilerle örtüşmektedir. Çünkü bazı desteklerden sadece DSYB'ne üye olan işletmeler ve/veya tarımsal örgütlere üye olan işletmeler faydalanabilmektedir. Böylece devlet dolaylı bir şekilde işletmelerin örgütlenmesini teşvik etmektedir.

Tablo 64. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına düşen ortalama hayvancılık desteği sayısı

	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S
Hayvancılık desteği*	1.15	0.85	1.72	0.97	1.43	0.95

*Mann-Whitney U testine göre gruplar arasında fark %1 düzeyinde anlamlıdır

Araştırmada işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim destekleri de incelenmiş ve Tablo 65'te verilmiştir. İşletmelerin en çok faydalandıkları bitkisel üretim destekleri sırasıyla mazot ve gübre desteğidir. DSYB'ne üye olan işletmelerin %77.53'ü mazot, %73.03'ü gübre desteğinden faydalanırken bu oranlar DSYB'ne üye olmayan işletmeler için

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

sırasıyla %58.43 ve %53.93'tür. Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye olan işletmelerin daha fazla oranda mazot ve gübre desteğinden faydalandıkları söylenebilir. DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerin mazot ve gübre desteğinden faydalanma oranları arasında fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki fark %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

İşletmelerin faydalandıkları diğer bitkisel üretim destekleri sırasıyla toprak analizi desteği, sertifikalı tohum desteği ve organik tarım desteğidir. DSYB'ne üye olan işletmelerin bu desteklerden faydalanma oranları sırasıyla %12.36, %15.73 ve %7.87'dir. DSYB'ne üye olmayan işletmelerin bu desteklerden faydalanma oranları sırasıyla %14.61, %8.99 ve %6.74'tür (Tablo 65). DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerin toprak analiz, sertifikalı tohum ve organik tarım desteğinden faydalanma oranları arasında fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve göre gruplar arasındaki fark istatistiki açıdan %5 düzeyinde anlamlı değildir.

Tablo 65. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim destekleri

Destek adı		DSYB Üyelik Durumu					
		Üye Değil		Üye		Toplam	
		Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Mazot desteği*	Evet	52	58.43	69	77.53	121	67.98
	Hayır	37	41.57	20	22.47	57	32.02
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Gübre desteği*	Evet	48	53.93	65	73.03	113	63.48
	Hayır	41	46.07	24	26.97	65	36.52
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Toprak analizi desteği**	Evet	13	14.61	11	12.36	24	13.48
	Hayır	76	85.39	78	87.64	154	86.52
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Organik tarım desteği**	Evet	6	6.74	7	7.87	13	7.30
	Hayır	83	93.26	82	92.13	165	92.70
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00
Sertifikalı tohum desteği**	Evet	8	8.99	14	15.73	22	12.36
	Hayır	81	91.01	75	84.27	156	87.64
	Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

*Mann-Whitney U testine göre ortalamalar arasında fark %1 düzeyinde anlamlıdır

**Mann-Whitney U testine göre ortalamalar arasında %5 düzeyinde fark yoktur.

Araştırmada işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim destekleri sayılarının dağılımı Tablo 66'de verilmiştir. İşletmelerin %32.02'sinin hiçbir bitkisel üretim

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

desteğinden faydalanmadığı belirlenmiştir. Bu durum DSYB'ne üye işletmelerde %22.47 iken, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde %41.57'dir. DSYB'ne üye işletmelerin %4.49'u bir, %48.31'i iki, %16.85'i üç, %4.49'u dört ve %3.37'si beş adet bitkisel üretim desteğinden faydalanırken, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde bu durum sırasıyla %4.49, %33.71, %11.24, %7.87 ve %1.12 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye işletmelerin yaklaşık yarısının iki destekten faydalandığı, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin de yaklaşık yarısının hiçbir destekten faydalanamadığı söylenebilir.

Tablo 66. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları bitkisel üretim desteği sayısının dağılımı

Destek sayısı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Sıfır	37	41.57	20	22.47	57	32.02
Bir	4	4.49	4	4.49	8	4.49
İki	30	33.71	43	48.31	73	41.01
Üç	10	11.24	15	16.85	25	14.04
Dört	7	7.87	4	4.49	11	6.18
Beş	1	1.12	3	3.37	4	2.25
Toplam	89	100.00	89	100.00	178	100.00

Araştırmada DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin faydalandıkları ortalama bitkisel üretim desteği sayısı hesaplanmış ve Tablo 67'de gösterilmiştir. DSYB'ne üye işletmelerin faydalandıkları ortalama bitkisel üretim desteği sayısı 1.87 iken, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde bu sayı 1.43'tür. Birliğe üye olan ve olmayan işletmelerin ortalamaları arasında fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile test edilmiş ve gruplar arasındaki farkın istatistiki olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bu sonuca göre DSYB'ne üye olan işletmelerin, DSYB'ne üye olmayan işletmelere göre daha fazla bitkisel üretim desteğinden faydalandıkları söylenebilir.

Tablo 67. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletme başına düşen ortalama bitkisel üretim desteği sayısı

	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S
Bitkisel üretim desteği*	1.43	1.389	1.87	1.263	1.65	1.342

*Mann-Whitney U testine göre gruplar arasında fark %5 düzeyinde anlamlıdır

Araştırmada devlet tarafından yapılan hayvancılık desteklerinin işletmeleri daha fazla üretim yapıp yapmama konusunda teşvik edici olup olmadığı sorulmuştur. DSYB'ne üye işletmelerin %34.12'si, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %46.67'si hayvancılık

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

desteklerinin daha fazla üretmeyi teşvik edici olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 68). Diğer bir ifadeyle, DSYB'ne üye olan ve olmayanların yarısından fazlası destekleri daha fazla üretmeye teşvik edici bulmamışlar ve desteklerin yetersizliğini ve denetimsizliği neden olarak göstermişlerdir. [Baş Hozman \(2014\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin %92.0'si hayvancılık desteklerinin üretimi teşvik edici olmadığını belirtmiştir. Hayvancılık desteklerini teşvik edici bulup bulmama ile DSYB'ne üye olup olma arasındaki ilişki khi kare testi ile test edilmiş ve aradaki ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Tablo 68. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin hayvancılık desteklerinin teşvik edici olup olmaması hakkındaki düşünceleri

Teşvik edici	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	35	46.67	29	34.12	64	40.00
Hayır	40	53.33	56	65.88	96	60.00
Toplam	75	100.00	85	100.00	160	100.00

$X^2=2.614$ $0.106>0.05$

DSYB'ne üye olan ve hayvancılık desteklerinin daha fazla üretim yapmayı teşvik ettiğini belirten işletmelerin %65.52'si desteklerden sonra hayvan varlığında artış olduğunu, %20.69'u yem bitkileri ekim alanında artış olduğunu ve %13.79'u süt üretiminde artış olduğunu ifade etmiştir. DSYB'ne üye olmayan ve hayvancılık desteklerinin daha fazla üretim yapmayı teşvik ettiğini belirten işletmelerin %51.43'ü desteklerden sonra hayvan varlığında artış olduğunu, %25.71'i yem bitkileri ekim alanında artış olduğunu ve %22.86'sı süt üretiminde artış olduğunu ifade etmiştir (Tablo 69). Bu sonuçlara göre hem DSYB'ne üye hem de DSYB'ne üye olmayan işletmelerde daha fazla üretmeyi teşvik edici bulanlarda hayvancılık destekleri ile birlikte hayvan varlıklarında, yem bitkileri ekim alanlarında ve süt üretimlerinde artışların olduğu söylenebilir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada DSYB'ne üye olan işletmelerin %60.53'ü hayvancılık desteklerinden sonra üretim kapasitesinin arttığını, %39.47'si yem bitkileri ekim alanının arttığını, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %84.62'si yem bitkileri ekim alanlarının arttığını ve %15.38'i üretim kapasitesinin arttığını ifade etmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 69. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde hayvancılık desteklerini teşvik edici bulan işletmelerin üretimde meydana gelen değişimi

Desteklerden sonra	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Süt üretimim arttı	8	22.86	4	13.79	12	18.75
Hayvan varlığında artış oldu	18	51.43	19	65.52	37	57.81
Yem bitkileri ekim alanı arttı	9	25.71	6	20.69	15	23.44
Toplam	35	100.00	29	100.00	64	100.00

Araştırmada hem DSYB'ne üye, hem de DSYB'ne üye olmayan işletmelerin büyük ölçüde, Tarım il ve ilçe müdürlükleri ve köydeki diğer çiftçiler vasıtasıyla tarımsal desteklerden haberdar oldukları tespit edilmiştir. Bunun dışından işletmelerin üyesi oldukları tarımsal örgütlerden (Ziraat odası, Birlik ve kooperatifler) ve görsel ve yazılı basından da tarımsal desteklerle ilgili haberdar oldukları belirlenmiştir (Tablo 70). [Gürkan \(2012\)](#) tarafından Kahramanmaraş'ta yapılan çalışmada da çiftçilerin Tarım il, ilçe müdürlüğü ve Ziraat Odası ve diğer çiftçiler vasıtalıyla desteklerden haberdar oldukları belirlenmiştir.

Tablo 70. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerden haberdar oldukları kaynaklar

Destek haber kanalı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
1.Görsel ve yazılı basın	7	9.33	9	10.59	16	10.00
2.Üyesi olunan tarımsal örgüt	10	13.33	14	16.47	24	15.00
3.Köydeki diğer çiftçiler	26	34.67	27	31.76	53	33.13
4.Tarım il ve ilçe müdürlüğü	23	30.67	26	30.59	49	30.63
5.3+4	9	12.00	9	10.59	18	11.25
Toplam	35	100.00	29	100.00	64	100.00

Araştırmada işletmelere genel olarak tarımsal destekleri yeterli bulup bulmadıkları sorulmuş ve işletmelerin yapılan desteklerin yeterliliği konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. DSYB'ne üye işletmelerin %61.18'inin, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %56.00'sinin yapılan tarımsal destekleri yeterli bulmadığı belirlenmiştir (Tablo 71). Bu sonuçlara göre gerek DSYB'ne üye gerekse DSYB'ne üye olmayan işletmelerin yarıdan fazlasının tarımsal destekleri yeterli bulmadığı söylenebilir. [Özduran \(2011\)](#) tarafından Zonguldak'ta yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin %72.3'ünün, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %86.5'inin tarımsal destekleri yeterli bulmadığı, [Baş Hozman \(2014\)](#) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin %98.5'inin hayvancılık desteklerini yeterli bulmadığı ve [Gürkan \(2012\)](#) tarafından Kahramanmaraş'ta yapılan

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

çalışmada işletmelerin %55.4'ünün tarımsal desteklerin yetersiz bulduğu belirlenmiştir. Özer (2019) tarafından Kahramanmaraş'ta yapılan çalışmada işletmelerin %75.9'unun tarımsal desteklerden memnun olmadığı tespit edilmiştir. Hem araştırmadan elde edilen sonuçlar hem de literatür sonuçları dikkate alındığında tarım işletmelerinin önemli bir çoğunluğunun destekleri yetersiz bulduğu söylenebilir.

Tablo 71. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal desteklerin yeterliliği konusundaki düşünceleri

Destekler yeterli mi?	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	8	10.67	11	12.94	19	11.88
Hayır	42	56.00	52	61.18	94	58.75
Kısmen	25	33.33	22	25.88	47	29.38
Toplam	75	100.00	85	100.00	160	100.00

Araştırmada işletmecilere destek ödemelerinde, başvuruda vs. karşılaştıkları sorunların neler olduğu sorulmuş alınan cevaplar Tablo 72'de verilmiştir. İşletmelerin desteklerle ilgili olarak en önemli gördükleri sorun hem DSYB'ne üye hem de DSYB'ne üye olmayan işletmeler için ödemelerin zamanında yapılmıyor olmasıdır. Desteklere başvuru aşaması ayrıntılı ve zaman alıcı ile borçlarını nedeniyle desteklerine el konuluyor sorunları araştırma alanında önemli bir sorun olarak görülmemektedir. Özudoğru (2010) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada da işletmelerin desteklerle ilgili olarak en önemli sorunlarının destek ödemelerinin zamanında yapılmaması olduğu ifade edilmiştir. İmri (2018) tarafından Edirne'de yapılan çalışmada süt sığırcılığı işletmelerin %32.8'ini destek ödemelerini zamanında alamadıklarını tespit etmiştir.

Tablo 72. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin desteklerle ilgili karşılaşılan sorunlara bakış açısı

Destek haber kanalı	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S	Ortalama	Std.S
Ödemeler zamanında yapılmıyor *	4.03	0.97	4.29	0.94	4.17	0.96
Başvuru aşaması çok ayrıntılı ve zaman alıcı	2.63	1.41	2.74	1.48	2.69	1.45
Borçlarını nedeniyle desteklerine el konuluyor	1.95	1.31	2.08	1.54	2.02	1.43

1. Hiç katılmıyorum 2. Büyük ölçüde katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Büyük ölçüde katılıyorum 5. Tamamen katılıyorum

*Mann-Whitney U testine göre ortalamalar arasında fark %5 düzeyinde anlamlıdır.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Araştırmada işletmelere tarımsal destekleri nerede kullandıkları sorulmuş ve işletmelerin tarımsal destekleri hangi alanlarda nasıl değerlendirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. DSYB'ne işletmelerin %43.52'si tarımsal destekleri, o dönemde ihtiyaç duyduğu girdiyi almak için, %34.26'sı borçlarını ödemek için ve %22.22'si ev ihtiyaçları için, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %48.93'ü tarımsal destekleri, o dönemde ihtiyaç duyduğu girdiyi almak için, %30.86'sı ev ihtiyaçları için ve %20.21'i borçlarını ödemek için kullandığını ifade etmiştir (Tablo 73). Bu sonuçlara göre hem DSYB'ne üye işletmelerin hem de DSYB'ne üye olmayan işletmelerin yaklaşık yarıya yakını tarımsal destekleri tekrar tarımsal üretim için, geriye kalan kısmı da ev ihtiyaçları ve borçlarını ödemede kullandıkları söylenebilir. [Özüdoğru \(2010\)](#) tarafından Amasya'da yapılan çalışmada DSYB'ne üye işletmelerin %92.6'sı, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %82.8'inin hayvancılık desteklerini tekrar hayvansal üretim için kullandıklarını tespit etmiştir. [Gürkan \(2012\)](#) tarafından Kahramanmaraş'ta yapılan çalışmada işletmelerin %58.2'si tarımsal destekleri, tekrar tarımsal üretim için, %23.1'i borç ödemesi için ve %18.7'si ev ihtiyaçları için kullandığını belirtmiştir.

Tablo 73. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerin tarımsal destekleri kullandığı yerler

	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
O dönemde hangi girdiye ihtiyacım varsa onu alırım	46	48.93	47	43.52	93	46.04
Borçlarımı ödemede kullanırım	19	20.21	37	34.26	56	27.72
Ev ihtiyaçları için kullanırım	29	30.86	24	22.22	53	26.24
Toplam*	94	100.00	108	100.00	202	100.00

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir

Araştırmada tarımsal desteklerden faydalanan işletmelere desteklerin gelirlerine katkı sağlayıp sağlamadığı sorulmuştur. DSYB'ne üye işletmelerin %70.59'u, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ise %69.33'ü tarımsal desteklerin gelirlerine katkı sağladığını, ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre tarımsal desteklerin çiftçilerin önemli bir kısmının gelirlerine katkı sağladığı söylenebilir. [Gürkan \(2012\)](#) tarafından Kahramanmaraş'ta yapılan çalışmada da işletmelerin %36.2'si tarımsal desteklerin refah düzeylerine katkı sağladığını ifade etmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Tablo 74. DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde tarımsal desteklerin gelire katkı sağlama durumu

Gelirinize katkı sağlıyor mu?	DSYB Üyelik Durumu					
	Üye Değil		Üye		Toplam	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Evet	52	69.33	60	70.59	112	70.00
Hayır	23	30.67	25	29.41	48	30.00
Toplam	75	100.00	85	100.00	160	100.00

4.5. İşletmelerin Hayvancılık Desteklerinden Faydalanma Sayılarına Etki Eden Sosyo-ekonomik ve Demografik Faktörlerin Belirlenmesi

Üreticilerin sosyo-ekonomik nitelikleri ve davranışları üreticilerin organizasyonlarla olan ilişkilerinde önemli bir role sahiptir (Chacko, 1985; Birchall ve Simmons, 2004; Bhuyan, 2007). Modelde kullanılan üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerine ait bir takım değişkenler Tablo 75'te verilmiştir. İşletmelerin %16.29'u hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmazken, %37.64'ü bir, %35.39'u iki ve %10.67'si üç ve üzeri hayvancılık desteğinden faydalanmaktadır.

Tablo 75. Modelde kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Değerler
Bağımlı değişken	
Faydalanılan hayvancılık destek sayısı	
Y= 0 0	%16.29
Y= 1 1	%37.64
Y= 2 2	%35.39
Y= 3 3 ve üzeri	%10.67
Sürekli bağımsız değişkenler	Ortalama
Toplam işlenen arazi (da)	122.93 (195.60)
Deneyim (yıl)	25.92 (14.13)
Toplam BBHB	12.44 (15.41)
Gelirin % kaç sütün sığırcılığından	59.63 (32.96)
Kesikli bağımsız değişkenler	
DSYB üye olma (1, 0)	%50.00
Hayvancılıkla ilgili kursa katılma (1, 0)	%21.91
Traktöre sahip olma (1,0)	%58.99
Makinalı sağım (1,0)	%34.27
Yem bitkileri yetiştirmek (1,0)	%83.71
Suni tohumlama yaptırma (1,0)	%46.07
Verime göre besleme yapma (1,0)	%22.47
Uzmanlardan (veteriner, ziraat müh) destek alam	%82.02

Parantez içinde standart sapma değerleri verilmiştir.

Araştırmada, işletmelerin DSYB'ne üye olması ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur (Tablo 76).

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Buna sonuca göre; DSYB'ne üye olan işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalandıkları söylenebilir. DSYB'ne üye olma, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) olasılığını %7.6 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %15 ve %4.4 oranından arttırmaktadır (Tablo 77).

Araştırmada, toplam gelir içinde süt sığırıcılığını payı ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 76). Bu sonuca göre; işletmelerin toplam gelirleri içinde süt sığırıcılığının payının artması işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. Toplam gelir içinde süt sığırıcılığının payının 10 birim artması, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) olasılığını binde 7.6 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla binde 1.5 ve binde 4.3 oranından arttırmaktadır (Tablo 77).

İşletmelerin traktöre sahip olması ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 76). Bu sonuca göre; traktöre sahip olmak daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. Traktöre sahip olmak işletmelerin, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) ve bir ($Y=1$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %7.9 ve %11 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %14.9 ve %3.9 oranında arttırmaktadır (Tablo 77).

İşletmelerin işledikleri arazi büyüklüğü ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 76). Bu sonuca göre; işletmelerin işlediği arazi miktarının artması, işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. İşletmelerin işledikleri arazi miktarının 10 dekar artması, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) ve bir ($Y=1$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla binde 2.8 ve binde 4.5 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla binde 5.7 ve binde 1.6 oranında arttırmaktadır (Tablo 77).

İşletmelerin yem bitkisi üretimi yapıyor olması ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 76). Bu sonuca göre; yem bitkisi üretimi yapıyor olmak, işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık

desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. Yem bitkileri üretimi yapıyor olmak, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) ve bir ($Y=1$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %25.3 ve %11.3 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %31.2 ve %5.3 oranında arttırmaktadır (Tablo 77).

İşletmelerin suni tohumlama yaptırıyor olması ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 76). Bu sonuca göre; suni tohumlama yaptırıyor olmak, işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. Suni tohumlama yaptırıyor olmak, hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmama ($Y=0$) ve bir ($Y=1$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %6.5 ve %10.6 oranında azaltırken, iki ($Y=2$) ve üç üzeri ($Y=3$) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %13.1 ve %3.9 oranında arttırmaktadır (Tablo 77).

Tablo 76. Ordered probit model tahmin sonuçları

Değişkenler	Katsayı	z-istatistiği	P-değeri	VIF
Sabit	-1.164	-3.16	0.0016***	----
DSYB	0.500	2.62	0.0089***	1.269
Deneyim	-0.003	-0.49	0.6263	1.055
Gelir	0.005	1.77	0.0772*	1.222
Kurs	0.122	0.52	0.6016	1.312
Traktör	0.485	2.39	0.0169**	1.385
Arazi	0.002	2.89	0.0038***	1.618
BBHB	0.008	1.20	0.2310	1.463
Makinalı sağıım	0.049	0.23	0.8184	1.440
Yem bitkileri üretimi	1.08	4.22	0.0000***	1.128
Suni tohumlama	0.433	2.28	0.0225**	1.259
Verime göre besleme	0.088	0.40	0.6922	1.228
Uzmanlardan destek	0.382	1.68	0.0933*	1.045
<i>Mu (1)</i>	1.529	12.14	0.000***	
<i>Mu (2)</i>	3.144	17.64	0.000***	
Kısıtsız log olabilirlik = -174.812				
Kısıtlı log olabilirlik = -226.030				
Olabilirlik oranı (LR) = 102.435[0.000]				

*** $P < 0.01$; ** $P < 0.05$; * $P < 0.1$

İşletmelerin uzmanlardan destek alıyor olması ile faydalanılan hayvancılık desteği sayısı arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Tablo 76). Bu sonuca göre; uzmanlardan destek almak, işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırmaktadır. Uzmanlardan destek alıyor olmak, bir ($Y=1$)

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını %7.8 oranında azaltırken, iki (Y=2) ve üç üzeri (Y=3) hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını sırasıyla %11.9 ve %2.7 oranında arttırmaktadır (Tablo 77).

Tablo 77. Marjinal etkiler

Değişkenler	(Y=0)	(Y=1)	(Y=2)	(Y=3)
DSYB	-0.0765**	-0.1193***	0.1518***	0.0439**
Deneyim	0.0005	0.0007	-0.0009	-0.0003
Gelir	-0.0008*	-0.0012*	0.0015*	0.0004*
Kurs	-0.0176	-0.0307	0.0372	0.0111
Traktör	-0.0786**	-0.1101**	0.1493**	0.0395**
Arazi	-0.0003***	-0.0004***	0.0006***	0.0002**
BBHB	-0.0012	-0.0019	0.0025	0.0009
Makinalı sağıım	-0.0073	-0.0119	0.0150	0.0043
Yem bitkileri üretimi	-0.2527***	-0.1126**	0.3119***	0.0534***
Suni tohumlama	-0.0645**	-0.1057**	0.1312**	0.0390**
Verime göre besleme	-0.0129	-0.0220	0.0271	0.0079
Uzmanlardan destek	-0.0684	-0.0783**	0.1199*	0.0268*

*** P<0.01; ** P<0.05; *P<0.1

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada, VDSYB üye olan ve olmayan süt sığırcılığı işletmelerinin gerek demografik (yaş, eğitim, tecrübe vb.) gerekse işletmecilik yapılarının (hayvan sayısı, verim, arazi varlığı, ahır tipi, sağıım şekli vb.) farklı olup olmadığı, bunun yanı sıra hayvancılık desteklerinden faydalanma düzeylerine birliğe üye olup olmamanın etkileri incelenmiştir.

Araştırmada DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmeler arasında yaş, eğitim, medeni durum, sosyal güvence ve süt sığırcılığı deneyim süreleri bakımından istatistiki olarak farklılık olmadığı buna karşın, DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmeler arasında süt sığırcılığı ile ilgili kursa katılma, traktöre sahip olma, tarım dışı gelire sahip olma ve hane halkı genişliği bakımından istatistiki olarak farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada, DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmeler arasında BBHB cinsinden hayvan varlığı arasından farklılık varken, işlenen arazi büyüklüğü bakımından farklılık olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada işletmelerin %4.49'unun araziye sahip olmadığı, %49.44'ünün ise 1-5 baş ineğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada hem DSYB'ne üye olan hem de üye olmayan işletmelerin ağırlıklı olarak damızlık materyali kendi işletmesinden tedarik ettiği, el ile günde iki kez sağıım yaptıkları ve işletmelerin büyük bir çoğunluğunun yem bitkisi üretimi yaptıkları belirlenmiştir. DSYB'ne üye olan işletmelerin DSYB'ne üye olmayan işletmelere göre daha fazla oranda sağıım öncesi ve sonrası meme temizliği yaptığı, işletmede kayıt tuttuğu, silaj yaptığı ve hayvanlarını hayvan hayat sigortası yaptırdıkları belirlenmiştir. İşletmelerin hayvanlarını sigorta yaptırmamalarındaki en önemli neden hem DSYB'ne üye işletmeler için hem de DSYB'ne üye olmayan işletmeler için prim bedelinin çok yüksek olması olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada işletmelerin önemli bir kısmının sütü şahıslara, bakkal ve marketlere sattıkları yaklaşık %25'inin de üretmiş oldukları sütü satmadıkları belirlenmiştir. İşletmelerin büyük bir çoğunluğu üretmiş olduğu sütü peşin veya bir ay vadeli olarak sattığı, DSYB'ne üye işletmelerin bir litre sütü ortalama 1.44 TL ve DSYB'ne üye olmayan işletmelerin bir litre sütü ortalama 1.56 TL'ye sattıkları ve oluşan bu fiyattan hiç memnun olmadıkları belirlenmiştir. Araştırma alanında en önemli sorun olarak göze çarpan çiğ süt piyasası ve soğuk zincirin olmaması işletmelerin üretmiş olduğu süttten yeterli geliri

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

sağlayamamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle bölgede kamu tarafından mutlaka mandıra ve soğuk zincirin tesis edilmesi gerekmektedir.

Gerek DSYB'ne üye olan gerekse olmayan işletmelerin süt sığırcılığı ile ilgili karşılaştıkları sorunlar olduğunda en önemli bilgi kaynaklarının özel veterinerler ve tarım il ve ilçe müdürlüğündeki uzmanlar olduğu, en az başvuru bilgi kaynaklarının ise tarım danışmanları ve internet olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada, DSYB üye olan ve olmayan işletmelerde işletmecilerin büyük kısmının süt sığırcılığı ile ilgili olarak gördüğü öncelikli sorun köylerinde süt toplama merkezi ile soğuk zincirin olmaması ve sütü satacak firma sayısının çok az olması olarak belirlenmiştir.

Araştırmada hem DSYB'ne üye hem de DSYB'ne üye olmayan işletmelerin yaklaşık %35'inin yapacak başka işi olmadığı için süt sığırcılığı yaptığı, %15'inin de gelecek yıllarda süt sığırcılığını kesinlikle bırakmayı düşündükleri tespit edilmiştir.

Araştırmada DSYB'ne üye işletmelerin %44.94'ünde, sağım makinası, %1.12'sinde soğutma tankı, %2.25'inde otomatik suluk, %13.48'inde buzağı ünitesi, %4.49'unda karantina bölümü ve doğumhane, %71.91'inde yem deposu, %58.43'ünün suni tohumla yaptırdığı, %22.47'sinin tarım sigortası yaptırdığı, %46.07'sinin silaj kullandığı, %78.65'inin uzmanlardan destek aldığı ve %25.84'ünün verime göre besleme yaptığı belirlenmiştir.

Araştırmada DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %28.09'ünde, sağım makinası, %6.74'ünde soğutma tankı, %5.62'sinde otomatik suluk, %8.99'ünde buzağı ünitesi, %3.37'sinde karantina bölümü, %2.25'inde doğumhane, %71.91'inde yem deposu, %33.71'inin suni tohumla yaptırdığı, %10.11'inin tarım sigortası yaptırdığı, %39.33'ünün silaj kullandığı, %85.39'unun uzmanlardan destek aldığı ve %19.10'unun verime göre besleme yaptığı belirlenmiştir.

Araştırmada DSYB'ne üye olan işletmelerin ortalama üyelik yılı 7.82'dir. DSYB'ne üye olan işletmelerin birliğe üye olmadaki en önemli nedenlerinin hayvanlarının soy kütüğü kayıtlarının tutulması ve hayvancılık desteklerinden daha fazla yararlanmak olduğu, işletmelerin sadece %6.74'ünün DSYB'den beklentilerinin gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Araştırmada, işletmelerin önemli bir kısmı DSYB'nin sorunlarının çözümüne katkı sağlamadığını ve yeterli miktarda eğitim ve toplantı düzenlemediğini ve birliğe üye olduktan

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

sonra bilgi, beceri ve teknoloji kullanımında iyileşme olmadığı ve %76.40'ı DSYB'ni başarılı bulmadığını ifade etmişlerdir.

Araştırmada DSYB'ne üye işletmelerin %95.51'inin, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %84.27'sinin tarımsal desteklerden faydalandığı belirlenmiştir. Desteklerden faydalanamayanların en önemli nedenlerinin küçük işletme olmaları ve desteklerden haberdar olmamaları olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerin en fazla oranda faydalandığı hayvancılık desteğinin buzağı desteği ve yem bitkileri desteği olduğu en az faydalandıkları desteğin süt primi desteği olduğu belirlenmiştir. Hiçbir hayvancılık desteğinden faydalanmayan işletmelerin oranı DSYB'ne üye işletmelerde %6.74, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde %25.84'tür. Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye olmayan işletmelerin ¼'ü hayvancılık desteklerinden faydalanamamaktadır. DSYB'ne üye %5.62 işletmenin dört adet hayvancılık desteğinden faydalandığı tespit edilmiştir.

Araştırmada işletme başına düşen ortalama faydalanılan hayvancılık desteği sayısı DSYB'ne üye işletmelerde 1.72, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde 1.15 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye işletmelerin daha fazla hayvancılık desteğinden faydalanmaktadır.

Araştırmada DSYB'ne üye olan ve olmayan işletmelerin en çok faydalandıkları bitkisel üretim desteklerinin mazot ve gübre desteği olduğu bunları toprak analizi desteğinin izlediği tespit edilmiştir. Araştırmada DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %41.57'sinin, DSYB'ne üye işletmelerin ise %22.47'sinin hiçbir bitkisel üretim desteğinden faydalanamadığı belirlenmiştir.

Araştırmada işletme başına düşen ortalama faydalanılan bitkisel üretim desteği sayısı DSYB'ne üye işletmelerde 1.87, DSYB'ne üye olmayan işletmelerde 1.43 olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre DSYB'ne üye işletmelerin hayvancılık desteklerinde olduğu gibi bitkisel üretim desteklerinden de daha fazla faydalandıkları görülmektedir.

Araştırmada DSYB'ne üye işletmelerin %34.12'si, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %40.67'si hayvancılık desteklerinin hayvansal üretimi teşvik ettiğini, desteklerden sonra başta hayvan varlığı olmak üzere, süt üretimi ve yem bitkileri ekim alanlarında artış olduğu ifade edilmiştir.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Araştırmada DSYB'ne üye işletmelerin %61.18'i, DSYB'ne üye olmayan işletmelerin %56.00'sı tarımsal desteklerin yeterli olmadığını ve ödemelerin zamanında yapılmıyor olmasının en önemli destekleme sorunu olduğu belirlenmiştir. DSYB'ne üye ve üye olmayan işletmelerin yarıya yakınının verilen desteği tekrar tarımsal üretimde değerlendirdiği tespit edilmiştir.

Araştırmada işletmelerin faydalandıkları hayvancılık desteği sayısına, DSYB'ne üye olmanın pozitif yönde etki ettiği tespit edilmiştir. Bu sonuç DSYB'ne üye olmanın desteklerden faydalanmak için işletmelere avantaj sağladığını göstermektedir. Bu nedenle üreticilerin birlik ve kooperatif gibi tarımsal örgütlere üye olması teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

Araştırmada işletmelerin toplam geliri içinde süt sığırcılığının payının artması ile faydalanılan hayvancılık desteği artmaktadır. İşletmelerin traktöre sahip olması, yem bitkileri üretimi yapıyor olması, suni tohumlama yapıyor olması, uzmanlardan destek alması, işletmelerin daha fazla sayıda hayvancılık desteğinden faydalanma olasılığını arttırdığı tespit edilmiştir. Belirtilen faktörlerin birçoğu işletmeler tarafından kolaylıkla yapılabilecek veya uygulanabilecek faaliyetlerdir. Bu nedenle işletmelerin daha fazla sayıda destekten faydalanabilmesi için çaba ve gayret içerisinde olmaları gerekmektedir. Aynı zamanda kamunun da üreticilerin daha fazla destekten faydalanabilmelerini teşvik etmek için destek miktarlarını arttırması önem arz etmektedir.

Sonuç olarak araştırmada DSYB'ne üye olmanın hayvancılık ve bitkisel üretim için yapılan desteklerden faydalanma oranını arttırdığı belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada DSYB'nin üyelerine götürdüğü hizmetleri geliştirmesi ve çeşitlendirmesi ile birlikte üye memnuniyetinin artacağı ve diğer süt sığırcılığı işletmelerinin de DSYB'ne üye olabilecekleri söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Akbay, C. Tiryaki, G.Y. ve Gül, A. 2007. Consumer characteristics influencing fast food consumption in Turkey. Food Control, 18, 904-913.
- Akın, F., Üçdoğruk, Ş. ve Deveci, İ. 2000. “İstanbul İli Hane halkı Tüketim Harcamalarının Sıralı Probit Olasılık Modelleriyle İncelenmesi” T.C DİE Araştırma Sempozyumu, 27-29 Kasım, Ankara.
- Akkurt, M., 2014. Isparta Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye olan ve Olmayan İşletmelerin Performanslarının Karşılaştırılması ve Üreticilerin Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ile İlişkilerinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Aksoy, A., Denizli, G., 2012. Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg., 43 (2): 123-131.
- Aksoy, A., Güler, İ.O., Terin, M., 2014. Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan Üreticilerin Belirli Özellikler Açısından Karşılaştırılması. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 31 (3): 82-90.
- Aksoy, A., Terin, M., & Keskin, A. 2012. Türkiye süt sığırcılığında ıslah ve destekleme politikalarının bölgesel etkileri üzerine bir araştırma. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg., 43(1), 59-64.
- Anonim, 2017. Van İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü Kayıtları.
- Anonim, 2020. <https://www.tarimorman.gov.tr/Konular/Tarimsal-Destekler/Hayvancilik-Desteklemeleri/Buzagi-Destegi/Buzagi-Desteklemesi>
- Baş Hozman, S. 2014. Sivas İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Hayvan Besleme Uygulamaları. (Yüksek Lisans Tezi) Andan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Başman, M., (2014). Likert Tipi Ölçeklerde Kayıp Verilere Değer Atamada Yapay Sinir Ağlarının Kullanımı, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Baştan A, Salar, S., 2012, Sütçü ineklerde meme başı dezenfeksiyonunun önemi. Hasad Yayıncılık. 323: 40-44.
- Bhuyan, S., 2012. An Analysis of Dairy Farmer Participation in Co-operatives in the Northeast United States. Journal of Co-operative Studies, 45 (2): 25-41.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

- Boyar, S., Yumak, H. 2000. Isparta ve Burdur İlleri Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Kaba ve Karma Yem Mekanizasyon Düzeyi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Bilimleri Dergisi, 10(1):11-18.
- Bulut, O.D. 2017. Aksaray İlinde Hay-Koop ve Tar-Koop Bölge Birliğine Bağlı Kooperatif Ortaklarından Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Kooperatif Ortak İlişkilerinin İncelenmesi. (Yüksek lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Chagwiza, C., Muradian, R., Ruben, R., 2016. Cooperative membership and dairy performance among smallholders in Ethiopia. Food Policy, 59: 165-173.
- Chen, K. Ali, M. Veeman, M. Unterschultz, J. ve Le, T. 2002. Relative importance rankings for pork attributes by asian-origin consumers in California: Applying an Ordered Probit Model to a Choice-Based Sample. Journal of Agricultural and Applied Economics, 34(1):67-79.
- Daş, A., İnci, H., Karakaya, E., Şengül, A.Y., 2014. Bingöl İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Bağlı Sığırcılık işletmelerinin Mevcut Durumu. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi, 1 (3): 421-429.
- Demirbük, M., Kızılaslan, N. 2020. Islah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri ile Üyeleri Arasındaki İlişkilerin Analizi: Sivas İli Örneği. KSÜ Tarım ve Doğa Derg 23 (1): 194-211.
- Emeç, H. 2002. Ege Bölgesi Tüketim Harcamaları için Sıralı Logit Tahminleri ve Senaryo Sonuçları. DEÜ. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2): 13-29.
- Erkuş, A., Bülbül, M., Kıral, T., Açıl, F. ve Demirci, R. 1995. Tarım Ekonomisi. A.Ü.Z.F. Yayınları, No:5, Ankara.
- Gençdal, F. 2010. İkizler Tarımsal Kalkınma Kooperatifine Ortak Olan Ve Olmayan Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Ekonomik Açıdan Karşılaştırılması.(Yüksek Lisans Tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Van.
- Görgülü, M., Kutlu, H.R., Zurek, A., Baykal, L. 1998. Süt Sığırcılığı İşletmelerinde Kaba Yem Üretimi ve Kullanımının Optimizasyonu. J.Agric. Fac. Ç.Ü., 13(1):81-90.
- Greene W.H. 2008. Econometric Analysis. Sixth Edition. Pearson Prentice-Hall, Upper Saddle River, New Jersey, 07458.
- Gujarati D.N. 2005. Temel Ekonometri. Literatür Yayıncılık, 540-578, İstanbul.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

- Gül, U., 2014. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin Çiftçilere Yönelik Yürütmüş Olduğu Tarımsal Yayım Ve Eğitim Faaliyetlerinin Analizi: Amasya İli Örneği. (Dr. Tezi), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gül, U., Tatlıdil, H., 2012. Hayvancılığa Yönelik Yürütülen Yayım ve Eğitim Faaliyetlerinde Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin Rolü. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi 5 (2): 64-67.
- Gürkan, M. 2012. Türkiye'de Uygulanan Tarımsal Desteklerin Üretici Açısından Değerlendirilmesi Kahramanmaraş İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- İmri, V., 2018. Edirne İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ.
- İnal, H. 2014. Bursa İli Büyükşehir İlçesinde Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ve Merkez Kooperatife Kayıtlı Sığırcılık İşletmelerinin İncelenmesi ve Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- İşcan, U., Özder, M., Önal, A.R., 2010. Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Gelişim Süreci ve Bugünkü Durumu. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 7 (2): 131-137.
- Kalaycı, Ş. 2010. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Beşinci Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara. 301-317.
- Kavukçu, K. 2018. Amasya İli Merzifon İlçesi Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan Ve Olmayan İşletmelerin Tarımsal Yayım Ve Danışmanlık Hizmetlerinden Yararlanma Durumlarının Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kaygısız, A., Tümer, R., Orhan, H., Vanlı, Y. 2010. Kahramanmaraş İli Süt Sığırcılık İşletmelerinin Yapısal Özellikleri 4.İşletmecilerin Sosyal ve Kültürel Durumları. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 41 (1), 39-44.
- Kızılay, H., Akçaöz, H., 2008. Antalya İlinde Süt Sığırcılığı Yetiştiricileri Birliğine Üye olan ve Olmayan İşletmelerde Risk Analizi. ANADOLU Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi 18(1): 66-92.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

- Köse, K., 2006 . Uşak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Kayıtlı İşletmelerin Genel Yapısı. (Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Kutlar, İ.ve Özçatalbaş, O. 2008. Antalya İli Merkez İlçesindeki Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliği Üyesi Olan ve Olmayan İşletmelerde Toplumsal Cinsiyet Analizi. Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt: 21(2): 241–250.
- Mckelvey, R.D. ve Zavoina, W. 1975. A Statistical Model for The Analysis of Ordinal Level Dependent Variables. Journal of Mathematical Sociology, 4,103-120.
- Miran, B., 2002. Temel İstatistik, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Newbold, P., 1995. Statistics for Business and Economics, Prentice-Hall International, New Jersey, pp:867.
- Önal, A.R., Özder, M., 2008. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Yapısal Özellikleri. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 5 (2): 197-203.
- Özduran, H., 2011. Zonguldak İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne Üye Olan ve Olmayan İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Yönden İncelenmesi Çaycuma Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Özer, B. 2019. Doğu Akdeniz Bölgesinde Süt Sığırcılığında Yeniliklerin Benimsenmesini Etkileyen Faktörler. (Dr. Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Özüdoğru, T. 2010. Amasya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin Yöre Çiftçilerine Ekonomik Etkilerinin Analizi. (Dr. Tezi) Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyılmaz, O. 2010. Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliğinin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyılmaz, O., Özüdoğru, H., 2011. Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliğinin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 27: 41-51.
- Santosh, B.B., 2017. A Study On Dairy Farming Practices Of Members And Non Members Of Dairy Cooperative Societies/Milk Producer Institutions In Karimnagar District Of

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Telangana State. Master Thesis, P.V. Narsimha Rao Telangana Veterinary University, Rajendranagar.

Savran, F., 2003. Çanakkale Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliğine Üye Olan ve Olmayan İşletmelerin Kullandıkları Üretim Teknikleri ve Sosyal Karakteristiklerin Karşılaştırılması. Tarım Bilimleri Dergisi. 9 (4): 450-453.

Tapkı, N., Tapkı, İ., Dağıstan, E., Selvi, M.H., Kaya, A., Güzey, Y.Z., Demirtaş, B., Çelik, A.D. 2018. Hatay İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Üyesi İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Özellikleri. J. Anim. Prod., 2018, 59 (1):25-32, DOI: 10.29185/hayuretim.410517

TARSİM, 2020. www.tarsim.gov.tr

Tatar, A.M. 2007. Nakara ve Aksaray Damızlık Sığır Yetiştiricileri İl Birliklerine Üye Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısı ve Sorunları. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri, Enstitüsü, Ankara.

Turan, İ., Şimşek, Ü., Aslan, H. 2015. Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (30):186-203, Sakarya

TÜİK, 2020. Türkiye İstatistik Kurumu, Hayvancılık İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr>
Erişim tarihi: 04.03.2020

Yaylak, E., Konca, Y., Koyunbenbe, N. 2016. İzmir İli Ödemiş İlçesindeki Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Üyesi İşletmelerde Sağlık Koruma Uygulamaları ve Sağlık Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim 57(1): 28-40.

Yeşil, Z., 2015. Iğdır İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Merkez İlçe Tarım İşletmelerinin Mevcut Durumu Ve Yapısal Özellikleri. (Yüksek Lisans Tezi), Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Iğdır.

Yılmaz, F.2008. Osmaniye İli Düziçi İlçesinde Hayvancılık Yapan Tarım İşletmelerinde Yeniliklerin Benimsenmesi ve Yayılmasında Kooperatiflerin Rolü. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

EKLER

EK-1: Etik Kurul Onay Belgesi

Çalışmamızda Etik Kurul Onay Belgesine gerek yoktur.

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

EK-2: Anket Formu

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü	Van İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye Olan ve Olmayan Süt Sığırcılığı İşletmelerinin İşletmecilik Yapısı ve Hayvancılık Desteklerinden Faydalanma Durumlarının Analizi	Tarih:
İl:		
İlçe:		
Köy:		

A. SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Yaşınız :
2. Cinsiyet 1. Erkek 2. Kadın
3. Eğitim durumunuz :
 1. Okuma yazma bilmeyen
 2. Okur-yazar
 3. İlkokul
 4. Ortaokul
 5. Lise
 6. Üniversite
3. Medeni Durum: 1. Bekâr 2. Evli 3. Dul
4. Çocuk sayısı :
5. Ailedeki Toplam Birey Sayısı :
6. Sosyal Güvenceniz var mı? 1. Evet 2. Hayır
7. Yıllık ortalama gelir miktarınız (TL).....
8. Kaç yıldır süt sığırcılığı yapmaktasınız (yıl).....
9. Toplam gelirinizin % kaçını süt sığırcılığından karşılıyorsunuz
10. DSYB dışında üye olduğunuz çiftçi örgütleri var mı? 1. Evet 2. Hayır
Evet, ise; hangileri 1. Ziraat odası 2. Tarımsal Kalkınma Koop. 3. Tarım Kredi Koop. 4. Diğer.....
11. Süt sığırcılığı yetiştiriciliği ile ilgili bir eğitim çalışmasına (kurs, seminer, konferans vb.) katıldınız mı?
 - 1) Evet 2) Hayır
12. Tarım dışı geliriniz var mı? 1. Evet 2. Hayır
13. Traktörünüz var mı? 1. Evet 2. Hayır

B. İŞLETME İLE İLGİLİ BİLGİLER

1. Arazi varlığı ve kullanım durumu (Da)

Mülk arazi	Kiralanan arazi	Ortak işlenen arazi	TOPLAM İşlenen Arazi	Kiraya verilen arazi

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

2. Hayvan varlığı

	Kültür	Melez	Yerli
İnek sayısı (adet)			
İnek başına günlük süt verimi (kg)			
Ortalama sağım süresi (ay)			
Hayvanlar	Adet		
Buzağı (0-6 ay)			
Dana (6-12 ay)			
Düve (2 yaşından küçük dişi sığır)			
Tosun (2 yaşından küçük erkek sığır)			
Boğa (2 yaşından büyük erkek sığır)			

3. Süt sığırlarınızı (hayvanlarınızı) nereden/kimden temin ediyorsunuz?

	1 Hiç	2 Nadiren	3Bazen	4 Sık	5 Daima
Kendi işletmemizden					
Köy içinden (komşulardan)					
Yakın köy ve kasabalardan					
Bulunduğumuz İl ve ilçelerdeki hayvan pazarlarından					
Başka il ve ilçelerdeki hayvan pazarlarından					
Üyesi olduğumuz DSYB'den					
Diğer (.....)					

4. İşletmenizdeki ahır tipi nedir?

1. Serbest duraklı ahır sistemi 2. Kapalı bağlı ahır 3. Yarı açık ahır

4. Diğer

5. Size göre işletmeniz modern bir işletme mi? 1. Evet 2. Hayır

6. Sağım şekliniz nedir? 1. Elle sağım 2. Makinalı sağım 3. Sağım ünitesi 4. Diğer

.....

7. Günde kaç sağım yapıyorsunuz? 1. Bir 2. İki 3. Üç

8. Sağımdan önce meme temizliği yapıyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır

9. İşletmenizde kayıt tutuyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır

Hayır ise neden: 1) Alışkanlığım yok 2) Gerek duymuyorum 3) Tutmayı bilmiyorum 4) Zamanım yok 5) Diğer

9. İşletmenizde yem bitkileri üretimi yapıyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır

10. İşletmenizde silaj yapıyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır

Hayır, ise silaj yapmama sebebiniz nedir?

1) Yapımını bilmiyorum

2) Sulama şartlarım yetersiz

3) Teknik-araç gerecim yok

4) Yeterli finans kaynağım yok

5) Satın alıyorum (.....kg)

11. Hayvanlarınızı sigorta yaptırıyor musunuz? 1. Evet 2. Hayır

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

Evet, ise tarım sigortası desteğinden faydalandınız mı? 1. Evet 2. Hayır

Hayır, ise sigorta yaptırmama sebebiniz nedir?

- 1- Devamlı prim ödeyecek gelir elde edemiyorum
- 2- Hasar bedelini alırken güçlüklerle karşılaşacağımı düşünüyorum
- 3- Sigorta yaptırdığımda hasar olmayınca paramın boşa gittiğine inanıyorum
- 4- Hasar bedelini tam olarak alamıyorum
- 5- Prim bedeli çok yüksek,
- 6- Diğer.....

12. Devlet tarım sigortası yaptıranlara, %50 oranında prim desteği sağlıyor bunu biliyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

13. Süt üretimi ve değerlendirme şekli (İnek sütü, Yıllık)

Ürün	Toplam üretim (kg)	Ev ihtiyacı için kullanılan çiğ süt miktarı (Kg) (içme sütü, yoğurt, peynir vb.)	Ticari Olarak evde işlenen süt miktarı (kg)	Çiğ süt olarak satılan Miktar (kg)	Çiğ süt ortalama Satış Fiyatı (TL/kg)
Süt					

14. Üretmiş olduğunuz çiğ sütü nereye satıyorsunuz?

	Hiç	Bazen	Her zaman
Yerel küçük ölçekli mandıralara			
Ulusal büyük firmalara (Ülker, Süttaş, Pınar vb.)			
Üye olduğumuz birlik ve kooperatiflere			
İl ve ilçe merkezlerinde (Sokak sütçülüğü)			
Satmıyorum, kendimiz tüketiyoruz			

15. Üretmiş olduğunuz çiğ sütü ne şekilde satıyorsunuz?

1. Peşin 2. Bir ay vadeli 3. 45 gün vadeli 4. Girdi karşılığı takas

5. Diğer.....

16. Süt bedelleri zamanında ödeniyor mu?

1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen

17. Piyasadaki çiğ süt fiyatlarından memnun musunuz?

() Hiç memnun değilim () Az memnun () Orta derecede () Oldukça memnunum () Kesinlikle çok memnunum

18. Süt Sığırcılığı ile ilgili teknik bilgiyi nerelerden öğreniyorsunuz? (BEST-WORST)

En çok	Kaynak	En az
	1. Tarım il ve ilçe müdürlüklerinden	
	2. Komşu ve akraba vs.	
	3. Üyesi olduğumuz birlik ve kooperatiflerden	
	4. Yazılı ve görsel medyadan	
	5. Tarım danışmanlarından	
	6. İnternette	
	7. Kimseden öğrenmiyorum (var olan bilgilerim yeterli)	

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

19. Süt sığırcılığı üretim faaliyetindeki sorunlarla ilgili olarak aşağıda belirtilen ifadeleri 1’den 5’e derecelendiriniz.

(1.Hiç katılmıyorum 2.Biraz katılıyorum, 3.Orta derecede katılıyorum, 4.Oldukça Katılıyorum 5.Kesinlikle katılıyorum)

Yem bitkileri yetiştirecek arazim yok o nedenle yem bitkileri üretemiyorum	
Damızlık temininde güçlükler yaşıyorum	
Yüksek girdi fiyatları (yem, tohumlama vs.) nedeniyle üretimi bırakma noktasındayım	
Teknik konularda bilgi yetersizliği yaşıyorum	
Salgın hastalıklar ve ölümler süt üretimimi olumsuz etkiliyor	
Alt yapı sorunlarım var (Ahır, Depo vs)	
Süt bedellerini zamanında alamıyorum	
Ürettiğim çiğ sütü pazarlamada sorunlar yaşıyorum	
Aile tüketimi dışında ticari olarak satacak süt üretemiyorum	
Devletin yaptığı hayvancılık desteklemelerini yetersiz buluyorum	
Finansman sorunları yaşıyorum	
Et fiyatları yükseldiğinde, para kazanabilmek için dişi hayvanlarımı dahi kestiriyorum	
Suni tohumlama hizmetleri yeterli değil ve pahalı	
Örgütlenme sorunu yaşıyoruz (kooperatif ve birlik vb.)	
Çiğ sütü satacağımız firma yok veya çok az	
Süt toplama merkezi ve soğuk zincir yok	
Veteriner hizmetlerine erişimde sorunlar yaşıyorum	
Buzağı ölümleri çok sık görülüyor	

20. Önümüzdeki yıllarda süt sığırcılığına devam etmeyi düşünüyor musunuz?

1. Kesinlikle bırakmayı düşünüyorum
2. Yapabilecek başka işim yok, o nedenle devam etmeye mecburum
3. Devam etmeyi düşünüyorum (bu haliyle)
4. Devam edeceğim hatta fırsat bulduğumda kapasitemi arttırmayı düşünüyorum
5. Devam edeceğim ancak kapasitemi azaltmayı düşünüyorum

21. Aşağıda belirtilen tarımsal yeniliklerden hangilerini sahipsiniz ve/veya uyguluyorsunuz. (1.Evet 2.Hayır)

Yenilik	Sahiplik veya uygulama durumu (1/2)
Süt sağım makinesi veya sağım ünitesi	
Süt soğutma tankı	
Gübre sıyırıcı	
Otomatik suluk	
Kaşıyıcı	
Buzağı ünitesi	
Karantina alanı	
Doğumhane	
Yem deposu	
Suni tohumlama	
Tarım sigortası (hayvanlar için)	
Ahır havalandırması	
Silaj kullanımı	
Uzmanlardan teknik destek (veteriner ve ziraat müh.)	
Verime göre besleme	

23. Son bir yıl içerisinde tarımsal kredi kullandınız mı? 1. Evet 2. Hayır

24. Evet ise kredi kaynağınız nedir. 1 Kamu bankaları 2. Özel bankalar 3. Tarım kredi kooperatifi 4. Diğer

C. DSYB HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

1. Kaç yıldır birliğe üyesiniz?.....

2. Hangi vasıta ile birliğe üye oldunuz?

- 1) Köyümüzü ziyaret ettiler
- 2) Komşu, akraba vs.
- 3) Kendim başvurdum.
- 4) Diğer(Belirtiniz)...

3. Aşağıda belirtilen faktörlerin birliğe üye olmanızdaki etkilerini 1'den 5'e kadar derecelendiriniz
(1. Hiç etkili değil 2. Biraz etkili 3. Kararsızım 4. Büyük ölçüde etkili 5. Çok etkili)

Hayvancılık desteklerinden daha fazla miktarda faydalanmak	
Ürünümü daha kolay pazarlamak	
Damızlık hayvan teminin edebilmek	
Üretim girdilerini daha kolay ve ucuz temin etmek	
Tarımsal danışmanlık hizmeti almak	
Hayvanlarımın soy kütüğü kayıtlarının tutulması	
Çiğ süt analizi hizmeti almak	
Makine ve ekipman sağlamak	
Hayvan sağlığı ve suni tohumlama hizmetleri almak	
Diğer.....	

4. Birlik beklentilerinizi karşıladı mı? 1) Evet 2) Hayır 3. Kısmen

Hayır, ise neden (1. Kesinlikle hayır 2. Biraz 3. Kararsızım 4. Büyük ölçüde evet 5. Kesinlikle evet)

Yeterince hizmet alamıyorum	
Ürün bedelleri zamanında ödenmiyor	
Birlik yönetiminden memnun değilim	
Damızlık hayvanlar kaliteli değil	
Üyelik ücreti çok yüksek	
Diğer.....	

5. Birliğin aşağıda belirtilen hizmetleri ne oranda yerine getirdiğini 1'den 5'e kadar derecelendiriniz

(1. Hiç 2. Biraz 3. Kararsızım 4. Büyük ölçüde 5. Çok)

Soy kütüğü kaydı	
Yeni doğan buzağların küpelenmesi	
Aylık süt verim kayıtları ve süt ölçüm denetlemeleri	
Buzağılama, tohumlama, sürü hareket kayıtları	
Yetiştirme ve besleme konularında danışmanlık	
Girdi temini (sperma, küpe, süt ölçüm kovanı vb.)	
Veteriner ve suni tohumlama hizmetleri	
Damızlık hayvan temini ve satışı	
Diğer.....	

6. Birliğe üye olduktan sonra gelirinizde bir artış oldu mu? 1) Evet 2) Hayır

7. Evet, ise gelirinizin artmasında damızlık sığır yetiştiricileri birliğinin bir rolü olduğuna inanıyor musunuz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

8. Birliğin hizmetlerinden memnun musunuz?

- 1) Evet
- 2) Hayır

9. Birlik, süt sığırcılığı ile ilgili teknik konularda seminer, konferans vb. toplantılar organize ediyor mu?

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

- 1) Evet 2) Hayır
10. Birliğe üye olduktan sonra süt sığırcılığı üretim faaliyetleri ile ilgili olarak (bilgi, beceri, teknoloji kullanımı vb. konularda) sizde olumlu yönde bir değişim ve gelişim oldu mu?
1) Evet 2) Hayır
11. Süt sığırcılığı ile ilgili olarak karşılaştığınız sorunların çözümünde Birlik yeteri kadar size yardımcı oluyor mu?
1) Evet 2) Hayır 3) Kısmen
12. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ni başarılı buluyor musunuz?
1) Evet 2) Hayır 3) Kısmen

D. TARIMSAL DESTEKLER İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELER

1. Tarımsal desteklerden yararlanabiliyor musunuz? 1) Evet 2) Hayır

Hayır, ise neden

1. Desteklerden haberim olmadı
2. Verilen destek miktarı az olduğu için başvuru yapmaya gerek duymadım
3. Başvuru kriterlerini sağlayamıyorum (Küçük işletme)
4. Bürokratik işlemlerin çok olması
5. Tapuların miras nedeniyle intikallerini yaptıramadığım için
6. Diğer.....

Evet, ise Faydalandığınız tarımsal destekler hangileridir.

Hayvancılık destek kalemleri	Faydalanma Durumu (Evet, Hayır)
Anaç sığır desteği	
Buzağı desteği	
Süt teşvik primi	
Yem bitkileri desteği	
Hastalıktan ari işletme desteği	
Aşı desteği	
Besilik erkek sığır desteği (et teşviği)	
Hayvan hayat sigortası desteği	
Diğer.....	
Diğer.....	
Bitkisel Üretim Destek kalemleri	Faydalanma Durumu (Evet, Hayır)
Mazot desteği	
Gübre desteği	
Toprak analizi desteği	
Organik tarım ve iyi tarım desteği	
Sertifikalı tohum desteği	
Sertifikalı fidan kullanımı desteği	
Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri desteği	
Çiftlik muhasebe veri ağı katılım desteği	
Tarım sigortası desteği	
Fark ödeme destekleri (Prim desteği)	

2. Hayvancılık destekleri daha fazla üretim yapmanızı teşvik ediyor mu? 1) Evet 2) Hayır

Evet, ise;

1. Desteklerden sonra süt üretimim arttı
2. Desteklerden sonra hayvan varlığında artış oldu
3. Desteklerden sonra daha fazla yem bitkileri ekimi yapıyorum
4. Bina, alet ve ekipman varlığında artış oldu
5. Diğer.....

T.C.
Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
PROJE SONUÇ RAPORU

3. Desteklerden nasıl haberdar oluyorsunuz

1. Televizyon ve gazetelerden
2. Ziraat Odaları ve çiftçi örgütlerinden,
3. Köydeki diğer çiftçilerden
4. Köye gelen tarım bakanlığı personelinin
5. Diğer.....

4. Genel olarak verilen destek miktarlarını yeterli buluyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Kısmen

5. Destek ödemelerinde, başvuruda vs. karşılaştığınız sorunlar nelerdir

1. Hiç katılmıyorum 2. Büyük ölçüde katılmıyorum 3. Kararsızım 4. Büyük ölçüde katılıyorum 5. Tamamen katılıyorum

Ödemeler zamanında yapılmıyor	
Başvuru aşaması çok teferruatlı ve zaman alıcı	
Bankalar, birlikler ve kooperatifler borç, kefillik vs.den dolayı ödemelere el koyması	
Diğer	

6. Aldığınız destekleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

1. Gübre-mazot desteğini aldığında ihtiyacım olan gübre ve mazot alımını yaparım
2. O dönemde hangi tarımsal girdiye ihtiyacım varsa onun alımında kullanırım
3. Borçlarımı ödemedeki kullanırım
4. Öncelikle ev ihtiyaçlarını karşılarım
5. Her bir desteği kendi alanında kullanırım
6. Diğer.....

7. Destekler toplam gelirinize katkı sağlıyor mu?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Kısmen

8. Sizce 10 yıl öncesine göre günümüzdeki mevcut destekler refah düzeyinizde bir artış sağladı mı?

- 1) Evet 2) Hayır 3) Kısmen

9. Uygulanan destekler hakkındaki genel kanaatiniz nedir?

1. Desteklerin amacına ulaştığını düşünüyorum
2. Desteklemeler çiftçiye memnun etmemektedir
3. Direkt ürün fiyatlarına artış yapılması daha doğru olacaktır
4. Nakit ödemeler yerine girdi fiyatlarında düşüş sağlanması daha isabetli olacaktır.
5. Destek yerine piyasadaki fiyatların istikrarlı olması sağlanmalı
6. Diğer.....

10. Desteklerin daha etkin olabilmesi için önerileriniz nelerdir.

.....
.....